
KÖPRÜLÜ KÜT.
921
K. I
K. Meh Pş

KÖPRÜLÜ KÜT.
921
K. I
K. Mehp.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذى انطقنا بالصدق والصواب والصلوة والسلام على من اوتى الحكمة وفصل الخطاب وعلى اله واصحابه الذينهم دلوا ايدنى ادلة الكتاب

هذه منظومة فى المنطق القويم ينبغى ان يقبل ويرغب عند كل ذهن مستقيم

حرره الفقير حافظ احمد التوقادى

غفر الله له ولوالديه ولناظميه

نظم مجوهر تلألأ به النطق ... لكل نوع فصل فالانسان ناطق

قول مسلم قيل لمانفه ... الانسان ناطق فالحمار ناهق

فى المنطق ميزان يوزن به الفكر ... اذا ثبت الحق فالباطل زاهق

حمايل طلاب يقوم الى الابد ... على الحدود دليل من الوسط راحق

من الرجال حكيم تفرد بالحكم ... تفضل بفنون على الحق حاذق

مؤلفه شاكر تشكر بالعلم

مقرضه حسين بنحزه لاحق

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بی حد سزادر هر نفسده ذات حق
قیلدی انسانی عموما قلزم نکریه غرق

نظرهٔ محموده اوزده غوص ایدن تکرعینه
قادر اولمز وسعت الطافنك تفهیمنه

رحمتك اولدی چون حد و پایانی بدید
غرق اولان دریایه چشمندن اولور ساحل بعید

هیچ بریچون ممکن اولمز حمدی حقیله ادا
اولدی آلای حقدن حمد عبد اصلا جدا

ایلمز بر وجهله اصلن بیلن عجزنده شك
لونی مشکلدر هله اعمایه تعریف ایلمك

هم عجزدن کسب ایدر انسان همیشه رنك بو
خاکدن ایلر فیضنی نوع شکوفه جستجو

بر وجهره مالك اولدی عجز ایله ادم بلی
قادر مطلق بو بوزدن قدرتن ایندی جلی

نور فخر انبیادر بو تجلی یه سبب
یوخسه ادم اولمزایدی نوع انسانه نسب

انبیا و اولیا محتاج لطفیدر هنوز
حاصلی دنیی و عقبی ایندی انکچون بروز

وصف ایدمز ذاتنی هیچ بر بلیغ نامداد
مدح مخلوف مدح خالق کبی اولمز استواد

ارتفاع قدرینه قرآن سراسر دالدر
انی تنظیرده فصیحان و بلیغان لالدر

روضه

روضهٔ پاکیله صحب و اله با احترام
شاکر لطفندن اولسون بیك صلوتیله سر

اولین و آخرین قرآندن اولدی مستفاد
اندن اولدی جمله موجود ... عیان

اهل فکر ایلر اکا فعل و نظرده استناد
مرشد و هادی باقیدر الی یوم التناد

حکمتینی شمائلده انك یوقدر غبار
نشأتین اهلندن اودر ایلیان رفع خمار

حکمتیندن دائما علم و عمل اولدی مراد
حقی بلمك هم عبادت ایلمكدر عن فؤاد

حقی بلمز بلمدکجه نفسی انسان اولان
نفسی بلمز حقایقدن خبردار اولمیان

هم حقایق بلنه مز بلمزایسه ك منطقی
حکمتك اولدی دمو موقوف علیه صادقی

حقی عرفان منطقی عرفانه موقوف اولدی تا
بو حکم طی و سایطله ایدر عرض لقا

اشته واجبدر سکا میزانی تحصیل ایلمك
جائز اولمز چونکه موقوف علیهی بلمامك

بلمیانك ایلر عرفانی قبول شك و ظن
اولور او کرداب تقلیدده کرفتار محن

همده جمله علمه معیار اولدیغندن بیعنام
اولمدی بر مسئله یه عقدا اسیر اعتماد

بلکه اول بر خصوصده اکا محتاجدر کیشی
نیك و بیدی بر برندن فرق دانا ...

بر زمان تحصیلنه سعی ایتشیدم بیهمال
همت استاد ایله قلع اولمشیدی او ...

نفعنك تعمیمی لازم اولدیغندن دائما
کلور ایدی خاطره نظما بیانی جابجا

وقت تحصیلده بلی بو نیت اولدی طالعه
ضوئنه بعض سحاب مظلم اولدی مانعه

بعد بعد ظلمت مانع اولنجه مرتفع	حمد لله زیر کلکدن اولدی مقصود ملتمع
یاد کادم اولمق اوزره اهل شوقه بیریا	ایلدم تقدیمنه من غیر حد اجترا
کرچه بذلی مختصردر بو نوالك صبح وشام	نفعی چوقدر قلت اوزره اکل اولنسه بر طعام
صانمه سن ایجاز واخلال اوزره ترسیم ایلدم	بن مفید ومختصر بو نظمی ترقیم ایلدم
ظاهری ترك ایلیوب ایتدم خفایی آشکار	اولدم استادانه تحقیقاتله گوهرنثار
مغلقاتی ایلدم نثرا سکا تمثیل هم	اولمدم مقصودی ایضاح وبیانده بجرقم
اولمدی خالی ولی تقصیردن اهل هوا	ایلرم اولان خطانك عفوینی سندن رجا
ذو جناح اوزره انی ترتیبه ایتدم اهتمام	مبدأ ومقطعله مقصود اولدی مسکی الختام
ذو الجناحین اولور انی ضبط ایدن اهل روم	نك اولور پروازه قصد ایتسه اکا جو علوم
منطق الطیر ایله ایتدم اسمنی یاد وبیان	قوش دلنه رغبت ایدن بوندن اولور سیمرغ خوان
تا سلیمان زمان اولور بو فنك طالبی	منطق الطیرك اولورسه اوزدل جان راغبی
وزن واسلوبی اوله تحریف وتغییردن مصون	فهم وتفهیم ایلیانك اوله هم فضلی فزون
ایلرم دائم دعا خیرسزلردن رجا	ایلمز رد سائل محجوبی ارباب عطا

مبدأ منظومه ایکی بحث اوزره در بحث اول الحجة وحده بیاننده

برجهتدن ضبط ایدر هر کثرتی بو الادب	وحدة غیر حقیقیه او داخی سبب

وصفیدر

وصفیدر اولمق انك منسوب ذات ویا عرض	دائما موضوعله غایه در انلردن غرض
اولمدی ماهیتی بر علمك انلردن بری	بربرندن فصل ایدر انواع علمی هر بری
طالبه مطلوبی اجمال اوزره انلردر مفید	ممکن اولمز اولماسه انلردن اخوان مستفید
هم بصیرتله شروع علم اولور دائم نصیب	اولمز قبل الشروع تصدیقی ایدرسه بر نسیب
اولمز تصدیقیسز بو فوقه چونکه التفات	خیر صحتده اولمز بی وضوء اولدن صلوات
اشته بر علمه شروع ایتمکسزین هر طالبه	اولدی اشیاء ثلثك معرفتی واجبه
علم مطلوبك بری ماهیتیدر مطلقا	غایت وموضوعیدر هم آخرانی طالبا
اوله اولان شعورك فائده سی بیکمان	نفسی مجهوله توجهدن وقایه در همان
هم شروعنده بصیرت حاصل اولور شائعه	ثانیی تصدیقده بودر فائده ساطعه
ثالثی تصدیقده ایسه ظاهر اولور فائده	علم مطلوبی اولور تمییزه دائم عائده
بو فوائد سکا حاصل اولملیدر شمدی هب	چونکه مطلوبه شروع اتماسیدر ای ذی لب
دکله علم منطقك ماهیتی بیتعب وغم	بحث عن الاحوال تصدیق وتصوردر نعم
نفعیله انلر محیندر بلکی ظرف نفع	دائما ایصال الی المجهولدر دی بالطبع
یا او بر قانون مرعیدر انکله بی ظنون	فکر اولور ذهنك محاذیر خطاسندن مصون
اولدی فنك غایت وموضوعی اشته مستقام	چونکه وجهین اوزره ماهیتدن انلردر مرام

ایتدیلر موضوعده لکن بعضیلر اختلاف　　اولدی تصدیق و تصورده چو اولان بیخلاف

آخرك عندنده معقولات ثانیه در نعم　　اوله کوره اولور موضوع فن بوندن اعم

هم خطاء فکردن ذهنك هیئته عصمتی　　اتفاقا اولدی فنك غایه‌سی بر عبرتی

معرفتده صحت فکری غرض میزاندن　　شبهه‌سی اولان آنی تحقیق ایدر وزاندن

ذکر ایسه مخصوصده تخصیص مجهوله ولی　　اولدی تصدیق و تصورده مجهولك الی

منطقه ثابتدر اشته ایکی طرف بیخلل　　هم طرفلردن تصور ایله تصدیقدر بدل

هر بری اولمز مبادی و مقاصددن بری　　درت عناصرده کان دایهٔ تن پروری

چون مبادی تصور اولدی کلیات خمس　　هم مقاصد اولدی قول شارح اکا چون شمس

نا قضایا اولدی تصدیقه مبادی بی‌هراس　　دائما اولدی مقاصد اکا انواع قیاس

بش صناعات ضم اولنسه بونلره ای حق فؤاد　　منطقك ابواب تسعن سکا ایلر کشاد

بحث ثانی دلالت و احوال الفاظ بیاننده در

عد اولنمز بحث لفظ ابواب منطقده هله　　چونکه بوقدر منطقینك اشتغالی لفظله

قول و حجت اولدی موقوف معانی دائما　　اولدی موصللر الفاظ مبادی طالبا

ذهن معنی لکن ایتدیسه توقف لفظه هب　　بو توقف لفظی اولدی بالتبع قصده سبب

حاصل اولمز قصد تعبید ذهنی اصلا مراد　　لفظدن معنایه اولمزسه دلالت مستفاد

هم دلالت

هم دلالت دینلور شیئه علمدن بیقصود　　آخره لازم کلورسه علم شخص ذی شعور

لفظ و غیر لفظه منسوب اولدی او ای سنوا　　وضع و طبع و عقله هر بر قسمی منسوبدر کذا

لفظ موضوعه اولان نسبی دلالتدر مرام　　اوده هم اولدی مطابقه تضمن التزام

لفظ انسان انلری تصویر ایدر بر بر نعم　　چونکه معناسی ایکی جزء اوزده ده دای بو الهم

جزئه هم مجموع معنایه دلالت ایلر او　　خارج معنایه ایلر هم دلالتله غلو

اولدی لفظندن بلی حیوان ناطق مستفید　　بالمطابقه اولور مجموع معنای مفید

ایکی جزندن برینه ایلر دلالت عیبسز　　اولدی مجموعك بعلکبری تضمن بی بسز

قابل علمه دلالت ایتدی او بالالتزام　　خارجه هم لازم ذهنیه دالدر بیکلام

اول اولمز ثانی‌یه مستلزم اصلا ای ولی　　ثالثك اولدی لزومی اوله غیر جلی

گرچه مستلزم دکلدر ثالثی ثانی نعم　　اولك مستلزمیدر ثانیین ای بو الکرم

اشته لفظك جزئی ایله جزء معنایه همان　　یا دلالت قصد اولنور یا اولنمز بیگمان

اولور یا مفرد اولور یا مرکب لفظ دال　　انلره رامی الحجاره ایله انساندر مثال

مفرد اولورسه اداتدر یا کلمه یا اسم　　اسم اولور معناسنه نسبتله انجق دو قسم

بعض معناسی اولور بر یا کثیری خنده دو　　بر اولورسه یا مشخصدر و یا کلیدر او

کلی ایسه ذهن و خارجده انك افرادی هب　　یا حصولا مستویدر یا دکلدر ذو شب

دیرلر علم یا متواطی یا مشکّك اولره
یا کثیر اولورسه معنی اولره هپ بر اسم
مشترکدر عینله تمثیل ایدرلر اولکی
لیك اصل معنی اگر متروك ایسه منقولدر
غیر متروك ایسه اصلنده حقیقتدر همان
فی المآل اولسه موافق لفظه آخر لفظ هم
لفظ دال اولسه مرکب تام اولور یا غیر تام
صدق و کذبه محتمل ایسه خبردر دیرلر
دال اولورسه کا انشاد بدیلر اولمزسه هم
غیر تام اولدی کذا تقییدی یا غیری همان

زید و انسان او وجود بر بر مثالدر بونلره
یا مساوی الوضعدر یا خود کلدی انم
اولدی ثانیده تخلل ایله نقلك مدخلی
شرع دیا غیر شرع نقلی ایله مشغولدر
چونکه منقول الیهده او مجازدر بیکمان
او مراد قدر آنك عکسی مباییندر نعم
تام اولورسه منقسمدر ایکی قسمه بیکلکم
دگل ایسه هر طلبه دال اولور یا اولمزاو
دینلور تنبیه اکا مثل التمنی والقسم
مأخذه رجعت ایدر تفصیلاری استیان

جناح اول عرض تصورانده اوچ دیش اوزره در
دیش اول کلیات خمس بیانندهدر

دگلدر معنی مفرد اولور یا مرکب طالبا
معینیدن معنی نکین مفرددر مراد
انلری تفریق ایدن نفس تصوردر بالطبع

کندیچون وضع اولنان لفظه ایلر قصدا
او دخی جزئی ویا کلی به ایلر استناد
اینسه بر مفهومی کر شرکت وقوعنه منع

دیرلر او مفهومه جزئی عکسنه کلی نعم
کلی جزئیاتك ماهیتینه بالنظر
ثالثه نوع حقیقی دیرلر اشخاصی همان
اولدی انسان و شمس دن ایکیسیده آنکا
ماهونك هر بری اولدی جوابنده مقول
یعنی ثانیده مقول محض خصوصیتلهدر
هر نوع کلی اولور هم ده مقول ای نیکخو
لیك واحد یا کثیردن اوزره محمولدر نعم
دگله کلی داخل ماهیت ایسه بیکدر
یا تمام جزئیدر اشته مشترکا یا دگل
گر تمام جزء ایسه او مشترکای حیوان
جنسدر کلی محمولدر کثیرین اوزره او
اشته ماهیتله بعض مشترکدن بر جواب
بین آدم جنسانك دینور حیوان کبی جنس قریب
انلر ایله بعض آخردن جواب اولمزسه اد

دال اولمزسه بالعرض جزئی و کلی دینیدی هم
داخل ویا خارجیدر یا تمامی بیکدر
یا تقدمی اوزره در یا خود دگلدر بیکمان
منحصردر شخصنه نوع شمس هم بیقیاد
فرقلری واردر مقولینك ولکن ای جول
کرچه اولده خصوصیت مع الشرکتله در
هپ جواب ماهوده دائم اولور راستگو
متفقدر هم کثیرینده حقایق بی الم
نوع آخر ایله ماهیته ایلرلر نظر
انلرك بیننده کلی بو منوال اوزره بیل
هپ مقولدر ماهوده شرکت اوزره بیکمان
مختلفدر هم کثیرنده حقایق سو به سو
انلر ایله جمله دن اولان جوابه دیر شانه
اودر انسان و فرسله هر مشارکدن مجیب
جسم نامی و حش بعیددر فرس و انسانه بو

بعد سیان اولمز اما بلسه ك اکا نظر   برز باده اولور اعدادی جوابك سر بسر

بعد واحد دو جوابی اقتضا ایلر همان   جسم نامی وحش اولور انسانه نسبتله عیان

ایکی بعد اوچ اجوبه یی اقتضا ایلر کذا   جسمی انسانه اولور نسبتله دائم ردنما

اوچ بعد دورت اجوبه یی مقتضیدر هر حجی   نسبت اولنسه اگر انسانه جوهر ای سخی

یا تمام جزء دگلسه مشترك دور برد   بلله غیر مشترك یا مشترکدر سوبو

اولدك ماهیته وارد خصوصی دائما   بعضدر ثانی تمامدر هم مساویدر اکا

اشته ثانی یه گوره بالجمله فصل جنسدر او   هم ایدر ماهیتك فی الجمله فصیله غلو

فصل ایدر ماهیتی بالجمله اوله گوره   ظاهر اولور فصل جنس بالجمله هر بر سره

ایکی شقك هر بری خالی دگلدر طالبا   فصل جنسدر یوخسه او فصل وجوددر دائما

اوله ماهیت مرکب فصل جنس اولور بدید   یا بسیط اولورسه او فصل وجود اولور سعید

حاصلی شقین بونلردن تهی اولمز بلی   ضمن فصل جنسده اولور دائما ثانی جلی

هر ممیز دایکی شقه گوره ماهیتی   اولدی جنس یا وجودده فصله آنك غیری

فصلدر دگلدر او شیء اوزره محمولدر نعم   ای شیء هو فی الذات ندر سؤالده پیشقدم

دیمه گوره بر حقیقت چند امردن اولسه شاد   هم او اولسه مساوی بربرینه عن فؤاد

اول حقیقت ایچون اولور هر بری فصل قویم   مقتضای طبعی تمیز فی الوجوددر از قدیم

هرفصل

هر فصل نوعی مشارکدن ایدر تمییز هم   قرب وبعدی جنسی تمییزدن اولور مفهم

ایلسه جنس قریبده نوعی تمییز بر فصل   نطق وحش انسانه نسبتله قریبدر فی الاصل

اوله یا جنس بعیده نوعی تمییزا بدید   اولور او حساس کبی انسانه نسبتله بعید

قرب وبعد اولمز وجودا اوزره تمییز بالفصل   جنسده کی تمییز فصلی اولدی انلرده اصل

دگلدر کلی خارج ماهیت ایسه اولدن او   ممتنع الانفکاکدر یا دگلدر سوبو

اولدك احوالنه تفصیلا اولسه ك مطلع   لازمك اولور مع الاقسام نجمی ملتمع

یا وجود ذهنی یه یا خارجی یه هر حجی   یا ایکیسنه معا مقسومدر اوای سخی

لازم الماهیت اولدی لیك ثالثله مراد   اربعانك اولور او زوجیتندن مستفاد

هر حجی کلینك عنقایه لزومیله کذا   اولك اولور مثالی لا یقیله ردنما

ناره چون اولور حرارتدن لزومیدر مرام   شعله ثانی یی بویله ایلدی اربابی یاد

هر نه ایسه ایکی قسمه منقسمدر هر بری   اولمزلر بین ایله غیر بیندن بری

لازمی ایسه ك تصوردر بعده ملزومی هم   باللزوم انلر جزمده سکا کافیدر نعم

بوکا بالمعنی الاعم بیّن دینلور بلاعلاج   ایتمشیدك سن انی زوجیت ایله احتجاج

چونکه لازمکله ملزومی تصوردن همان   لازمی اثنده تصور ایلمك بی امتنان

اکا بالمعنی الاخص بیّن دینلور دوبرد   واحده اثنین ضعف اولمق کبیدر همده بو

باللزوم اولسه جزئده یوغسه وسطه مفتقر   غیر بین اولوقت نا عاد ایلر کشف سر
هر مثالنده زوایای مثلثك دائما   فانمثیه تساویسی مثال اولدی اکا
دکل ایسه ممتنع الانفکاك اولدی عرض   لکن امکان مقابلدن مفارقدر عرض
کتب انسانه جنباندر الی عشاره   تعب حکیمز خاطرینه نقش ایدن تحصیلده
یا سریع و یا بطیئدر هم مفارقده زوال   اوخجیلك حمرتیله شابه بگرز بیجدل
اولسه لازمله مفارق برحقیقتله بنام   خاصه دیرلر اختصاصی مزایله بین الانام
یا حقیقت واحدك مافوقنه عام اولسه کر   انلره اول حیثده دیرلر عرض عام بیکدر
اولسه ضحك ایله تنفس قوه وفعله قرین   یکبیجون دن مثال اولور سزای آفرین
اولدیلر قول عرضیله مقولین بیگمان   اولدی ثانیده مقول تحت الحقایق مستبان
اولدی نوع وجنس وفصل وخاصه هم عرض عام   وفق مطلوب اوذده تقصیده قرین اختتام

دیش ثانی اوج لون اوزره در لون اول وجود خارجی
وحکم اعتباریله تقسیم کلی بیانندهدر

خارجه نسبتله کلی بعضا اولور آشکار   برجهتله اولدی مفهومه انده اعتبار
یعنی اولور که خارجده وجودی ممتنع   اسمه عنقا شریکدن اولور او ملتمع
که وجودی ممکن اولسه ده بولنمز چونکه او   دیر عنقا وشر حکایانه همان بر آبرد

گاه موجود بردر آندن لیك اغیاری سکا   ممتنع یا ممکن اولمقده ایدر عرض لقا
شمسه ثانی مثل اولور اول ولکن بیگمان   وحدت بیمثل حقدن جمله عندنده عیان
گاه موجود چوقدر آندن لکن اوچوق بیکدر   منتهیدر یاد کلدر دیدی ارباب نظر
اولی سیاره ایله ایتدیلر تنظیر نعم   هم نفوس ناطقه دن اولدی ثانی منفهم
ایلهك کلی ایله حیوان اوزره حکم سن   اومقاصده اوچ امر واردر دیدی ارباب فن
اولین مفهومیدر حیوان وکلینك هله   ثالث انلردن مرکبدر سن ایتمه ولوله
دندی کلی طبیعی اوله معروض داو   همده خارجده موجوددر دیدی هر دانشگو
ثانی به عارض دخی کلی میزانی دیسن   اولدی کلیات خمسك مقسمی او کلیدن
ثالثه کلی عقلیدر ولکن بی گزاف   وار اخیرینك وجود خارجیسنده خلاف
اندن اما بحث ایتمك بحث آخردر کوزهم   مسئلهئنه دائردر بنم انجق سوزهم

لون ثانی کلیات بیننده اولان نسب بیانندهدر

نسبتك حصر وتحققدر اساسی دوزوشب   ایکی وجه اوزره ایدر داود ائما قطع رتب
اولدی کلیین وجزئیین میانده بلی   کلی وجزئی میانده اولور بعضا انجلی
لیك جزئیین ایله کلی وجزئی بینیتا   نسبت چاردن تهیدر دیدی اهل ادعا
یعنی جزئیلر تباین ایله اولدی ذی قصص   جزئی کلی یه مباینده ویا اندن اخص

نسبة الكلي الى الكليه در اما بو حال نسبت دلجوی چادر ایدر عرض حال

ایکی کلی بر برینك ماصدقی اوزره تا صادق اولوردلر ویا اولمزلر اصلا بیریا

صادق اولوردلرسه انسان ایله ناطق كبی هب بی محابادر مساوی انلره اهل نسب

صادق اولمزلرسه انسان و فرس تك بیكمان انلره دیرلر مباین بالجنان واللسان

یا اولورسه ماصدق آخره صادق بری انلرك بینی عموم مطلقك اولور یری

ماصدق آخرك یا بعضنه هر بری صادق اولسه من وجه در عمومك بیكری

اول انسان ایله حیوان كبی ثانی همان اولدی ابیض ایله حیواندن دمادم مستبان

سالبتنه رجوع ایلر مباینلر بلی موجبتیندن مساویلر اولور دائم جلی

سلب و ایجاب هر ده كلیتله اولور متصف مطلق و من وجه اعمده انلر اولور مختلف

بین العینین نسبت اولدیغی كبی ذی احتشام اولدی هم عین و نقیضده هم نقیضینده مدام

چون مساویدر مساویلر نقیضینی نعم اولدی لا انسان ولا ناطقدن انلر منفهم

برینك عینیله اخذ ایتسه ك نقیض آخری انلرك كلی تباین اوزره اولور بیكری

لیك مباینلر نقیضینی میانده دوم دائما كلی تباین در یا من وجه عموم

لا وجود ولا عدمدن اولور اول مستبان لا فرسله اولدی لا انساندن ثانی عیان

یا مساوات اوزره اولور اذلك هب بیكری برینك عینیله اخذ ایتسه ك نقیض دیگری

چونكه ثانینك میانده اولور مطلق عموم انده عینله نقیضك حكمی بودر بی رسوم

عین اولور اما اخص هم نقیض اولور اعم عكس ایدن مرآت نسبتدن بو صورتدن نعم

هم نقیضینی عموم مطلقك عینینی دش بی تردد اولدی لا انسان ولا حیوانه اش

لكن اخصك نقیضی دائما عامدر نعم هكذا عامك نقیضی دائم اخص اولدی هم

هم اعمك باق نقیضیله اخصك عینینه كردی كلیا تباین انلرك هب بینینه

بو ملزك عكسی میانده عموم له خصوص من وجه سر نسبت اولدی دائم با نصوص

لون ثالث جزئی و نوع اضافین بیانینده در

تحت عامده داخل اولان هر اخصه دائما قد جزئی اضافی دینلور ای بینوا

اولدی كلی اضافینك اذاسنده بنام اولدی حیوانه بلی انسانی نسبتله بكام

هم ده جزئی حقیقیدن اضافی عامدر حمل اولنسه اوله ثانی كلامك تامدر

جنس قول اولدیله ماهو نك بالقبول اولسه ماهیتله غیر اوزره جواب ده مقول

بار اضافی نوع ایدر حیوان كبی نامی و ناب چونكه انسان و فرسدن جنسله اولدك مجاب

دردر مرتبه ایله اضافی فائق الاقراندر بو مراتبدن حقیقی بالطبع حرمانده در

نوع عالیدر اعم النوعدر جسمه سزا نوع سافلدر اخصیدر كانسان بیریا

متوسط عام سافل خاص عالیدر همان جسم نامی ایله حیواندن اولور دائم عیان

نوعِ مفرد ایسه اوکلّه مباین در بلی … اولدی خارجده تمثیلی سکا نجم جلی

عقله تشبیه ایتدی لکن بعضِ ارْبابِ هوی … جوهرا کا جنس اولورسه ثابت اولور مدّعی

جنسدخی درت مرتبه ذك جائزیدر دیدیم … نوعله هم رتبه در لوقدر درونده الم

جنسِ عالیدر اعم جنس اولان جوهر دوش … جنسِ سافلدر اخصّ جنس اولان حیوان منش

متوسّطِ هکذا اولدی بعضندن عام وخاص … جسمِ نامیله جسم بو رتبه بی ایلر مناص

جنسِ مفرد دائماً کلّه مباین در نعم … عقله بکزر جوهرا گر جنس دکلسه بی الم

جنسِ عالیه ایدرلر جنسُ الاجناس ایله یاد … نوعِ سافل اولدی لکن نوعُ الانواع ایله شاد

بولنور نوعِ اضافی بحقیقی دائما … متوسّطدن همیشه حکمی اولور ردّ ما

هم اضافیسز حقیقی نقطه دوش موجوددر … او بسیط اولان حقایقدن بلی معدوددر

هر بریسن وجهِ اعمدر بربرندن دائما … اولدی نوعِ سافل اوذده بونلرك ضدّی بجا

ذکر اولنسه بالمطابقه اگر جزءِ مقول … یعنی ایتمزسه جوابِ ماهوده هیچ نکول

اکا داخل فی طریقِ ماهو دیرلر همان … مثلِ حیوان اولور او حیوانِ ناطقدن عیان

بالتضمن یا اومذکور اولسه کالحساس … اکا داخل فی جوابِ ماهو دیدی بی محن

جزءِ مذکور دائما اولدی ایکی یه مشتمل … التزام اولمز جوابِ ماهوده مشتغل

جنسِ عالی فصلنك جائز مقوّمِ اولمسی … چونکه جائزدر مساویدن ترکّب ایتمسی

بیلك واجبدر مقسّم اولمسی دیرلر هر کیمین … چونکه ممتنعده وجوباً نیجه نوع اولدی مکین

نوعِ سافلده مقوّمدر وجوباً هر فصل … ممتنع اولدی مقسّم اولمق اندهفی الاصل

هم مقوّم هم مقسّمدر فصللر بی نزاع … متوسّط اولسه نوع وجنس هب بردر شعاع

نوع وجنس وعالیینی ایتسه تقویم بر فصل … سن انی تقویم سافلده همیشه بیل اصل

یا مقسّم اولسه جنسِ عالی بی بر فصل هم … عالی یی تقسیمده دائم اولوراو ثابت قدم

عکس کلّی اولدی تقویم وتقسیمده بدید … عکسِ جزئیدن اگرچه اولمز انلرنا امید

دیش ثالث قول شارح بیانندهدر

بر تصوّر اولسه بر شئی تصوّرده سبب … یا غیردن امتیازینی موجب اولسه هب

شئی تصوّر اولنور کنهی ویا وجهیله تا … حدّ اولور یا رسم اولور اهلِ رسومه رونما

اولدی تعریفی تعریفدن مضرت منفهم … حاصلی دور وتسلسله او اولمز متّهم

همدخی تردید ایله محدودی تقسیمدر مراد … ایتمدی تعریفی تعریف شکله اصلا استناد

دائما تعریف معرّفه غیردر دی همان … اولسه او نفسِ معرّف باطل اولور بیگمان

گرچه تعریف غیردر اما مباین اولمزاو … کلّاً وجزأً مباینلرده اولمز آبرو

یعنی اول دائم اَبعددر معرّفدن نعم … اَبعدیتله معرّف اولمز اصلا منفهم

مانع وجامع دکلدر بن وجه ثابت دخی … غیرِ ابعد اولسهده او اولمدی بعدی خفی

قرلی اولسه بیله اولمز مانع وجامع هنوز
ایتدی تعریف بالاعم هم بالاخص اندن بروز

اوج نسب ضمننده تعریف اولمدیسه فائقه
ضمن غیرتیده اولدی بالمساوی صادقه

هم مساوات صحت تعریفده شرطیدر مدام
منع وجمعی اولدی تعریفك انکله مستفاد

اولسه اجلی ویا اولسه محالی مشتمل
شمع تعریفده کذلك صحت اولمز مشتعل

شرط خشی آخر اوج شیدن حذردر تا
بیقرینه ذکر لفظ مشترکدر طالبا

ذی قرینه اولسه ده او معتبر اولمز بلی
اولمسه موضح معیّن او قرینه ای ولی

الزامی یونانان مدلول مراد اولمق نعم
ذکر الفاظ غریبه کبی منفو اولدی هم

اولدی بو شرطلر حقیقیده همیشه معتبر
ایمدی اما مساواته سلف دائم نظر

یعنی تاملرده مساواتی همان شرط ایدیلر
ناقص اولسه حد اعم اولمق روادر دیدیلر

ناقص اولسه رسم اعم اولمق اخص اولمق نعم
انلرك عندنده شیخم جائز اولدی بی الم

لکن اقسام حقیقیه ده یوقدر اختلاف
ایکی تام وایکی ناقص اولدی انلر بیخلاف

بونده اسمی یه مقابل اولدیغندن بلی
سکز اقسامی اولوردنسه حقیقی مقتضی

شمدی تقسیم حقیقی مقابلدن سکا
بالقیاس اسمینك اقسامی ایدر عرض لقا

چونکه اقسام وشروطده ایتدی انلر اتحاد
اقتضا ایتمز انکچون مستقل اسمی یی یاد

فرقلری معدوم اولور تعریف اسمیله بکا
ایکیسیله دائما موجود اولور ذی احتشام

هرحقیقی

هر حقیقی یونانان یرده تحقق ایلر او
هرنقدر عکسی انك ایتمز ایسه سرفرو

لکن اطراف حقیقیده مقابلدن نعم
اوج معاینیدن بری هر حالده اولور منفهم

یا اولور لفظی وتنبیهی مقابلدن مراد
یا اولور اسمی ویا رسمی مقابلدن مفاد

قصد تفسیر اولنور مدلول لفظیله همان
اولسه برلفظك اگر مدلولی مستور ونهان

صورت محزونه یی کلفتسز احضار اولدی هب
سلك تنبیهیده دائم غفلتی دفعه سبب

بحث اولمز انلرك منطوقی تصدیقیده نعم
دائما غیر حقیقیده هم انلر بی الم

حد دیدیلر مطلقا تعریفه مجموع عرب
آنی مشعردر کلام بعض ارباب ادب

حد ایله یاد ایتدیکی ارباب میزانك همان
جنس وفصلك هب قریبیندن اولور مستبان

ایلر او حیوان ناطق کبی انسانی بیان
حد تامدر صورت مفردده اولمز بیگمان

گرچه ناقصلرده بعضا اولدی مفردلر بدید
ناطق وضاحك کبی ترکیبدن اولمزلر بعید

جسم ناطق کبی انسانه اولورسه بر حبیب
حد ناقصدر بعیددر جنسی هم فصلی قریب

رسم تام جنس قریب وخاصه ایله دوشر بدیش
ایلدی حیوان ضاحك کبی انسانه نقوش

رسم ناقص خاصه وجنس بعید ایله کذا
جسم ضاحك کبی انسانه ایدر عرض لقا

جناح ثانی غرض قصد بیانده اون دیش اوزده در
دیش اول تعریف قضیه ایله اقسام اولیه سی بیانده در

بر قضایا یا بدخی احکامنی سن طالبا
چون مبادی اولدی تصدیقاته انلر دائما

هر قضیه بر قولدر کیم دیمك اولدی صحیح
سن بو قولك صادق و یا کاذب دیوب ای فصیح

جانبینی مفردینه اولسه منحل دیمدم
اکا حملیه دیدیلر عکسنه شرطیه هم

متصل یا منفصلدر دکله شرطیه دخی
قسم ثانینك بودر تقسیمی بیله ای اخی

اتصالده صدق و یا لا صدقله در حکم هب
هم ده فرض صدق اخری حکمه اولمشدر سبب

انفصالده سلباً ایجاباً تنافیله حکم
صدق و کذبنده برابر یا برنده بی زعم

انفصال اولور بو تقدیرجه حقیقیه و یا
مانعة الجمع اولور یا خلو اولور الا فلا

رکن ثانی بیان حملیه ده الوان اربعه اوزره در لون
اول اجزا و اقسامی بیانندهدر

اوچدر اجزاء قضیه دائما عند السلف
دردت دیوب هم وجهنی ذکر و بیان ایتدی خلف

نسبتاندر هم ده محکوم علیه و به نعم
نسبتانك داخی انجق رابطه در بی الم

رابطه مذکور اولور بعضاً کهی محذوف ای اخی
یا ثنائی یا ثلاثیدر قضیه دینلور

باعتبار النسبه موضوعه دیمك اولسه صحیح
یا محمولدر و یا محمول دکلدر ای فصیح

اول قضیه موجبه یا سالبه در بلاها
اولدی قسم اولك تقسیمی بویله ثانیا

اعتبار موضوعه اولدی ثالثا تقسیمده
حال اقسامی سکا موضوعله تفهیمده

یعنی موضوع قضیه اولسه جزئی طالبا
اکا مخصوصه دخی شخصیه دیرلر دائما

یوغسه کلی اولسه موضوع قضیه اولور
انده کمیت مبین اولسه محصوره اولور

کل افراد بعضی اوزره ایسه حکمی مبدم
اوله کلیه دیرلر ثانی یه جزئیه هم

دیمشدر ایجاباً کرك سلباً ایکیسی دائما
نام محصورات اربع انلره اولدی سزا

انده کمیت مبین اولمسه ای خندهرو
صدق کلیه و جزئیه یه با قصا الحمی او

صالح ایسه مهمله در دکل ایسه دائما
نامی طبیعیه در انجق فنده انك طالبا

کم افراده دلالت ایلیان الفاظه هم
شامل حصر اولدیغندن دیرلر اسوار بلم

سور کلی کل و لا شیئدر و لا واحد همان
سور جزئی بعض و واحد لیس کل در بعد ازان

لیس بعض اولدی کذلك بعض لیس هکذا
بونلری حفظ ایلمك هر طالبه اولدی سزا

لون ثانی تحقیق محصورات بیانندهدر

دیندی محصوراتی تحقیقده قضایا طالبا
یا حقیقیه اولور یا خارجیه دائما

اولدی حکم اولده افراد مقدر اوزره هم
خارجاً موجود و معدوم اولمسی بر در نعم

اولدی ثانیده محقق اوزره هم ده اتصاف
حکمك اولدی حال و قبل دخی بعد یله مضاف

هیچ مربع اولمسه شکلی اکا اسناد بیل
اوله کوره صحیحدر ثانی یه کوره دکل

بر مربع اولسه اشکالدن فقط ای پهلوان
عکس اسناد ثانی یه کوره صحیحدر بیگمان

وصفِ موضوع گاه عین و گاه جزءِ ذات اولور   هیچ بر خارج اولمزده گاهی خارجنده بولنور

وصفِ موضوع وصفِ محمول بشقه بشقه اولوب   ذاتِ موضوع اوزده صادق اولدیلر ای ادب

اولدی انلر عقدِ وضع و عقدِ حمل ای دلنواز   دندی ترکیبینه تقیید و اخبار بی نیاز

صدقِ اوصاف اتصافِ ذاته اولمشدر سبب   اتصافلر اولدیلر عقدینله هم ذی اللقب

وصفِ موضوعک یلی اصلیتی معلوم مدر   اکا ملزوم وصفِ محموله دخی ملزوم مدر

ذاتِ موضوعدن مراد افرادِ تخصیصدر همان   وصفِ موضوع اوله نوع و فصل و خاصه بیگمان

یاخود افرادِ مشخص طبعِ نوعیدر مراد   وصفِ موضوع اوله جنس و عرضِ عام بعیناً

وصفِ موضوع ذاتنه بالفعل صادقدر همان   اوج زمانک بر ظرفده صدقنه هم بیگمان

یا بالامکان ثابت اولور ممتنع اولمزده هم   ثابت اولسون بالفعل یا سلب اولنسون دمبدم

لیک صدقِ وصفِ محمول بالدوامدر ذاته یا   بالضرورده بالفعل یاخود بالامکان طالبا

اوله لر جزئیه یا کلیه با ایجاب هم   مطلقا او من وجه عامد حقیقیه نعم

اوله لر کلیه یا جزئیه سلبا اول زمان   خارجیه عام اولور جزئی تباینله همان

اهتمام بالشانه ولیقدر عزیزم بو محل   طبعه کلمز نثره رجعت ایتدخی اصلا کسل

عقدِ متعدده مذهب ایکیدر بری مذهبِ شیخدر اکا کوره ذاتِ موضوعک وصفِ موضوعه اتصافی بالفعلدر یعنی احدِ ازمنهٔ ثلثه ده وصفِ موضوعک ذاتِ موضوع اوزده

صدقی بحسب الخارج قوه دن فعله خروج ایتمکدر دیکری فارابی مذهبیدر اکا کوره اتصافی بالامکاندر یعنی وصفِ موضوعک ذاتِ موضوع اوزده صدقی ممتنع اولمامقدر حتی موضوعکه کندو ذاتنه وصفنک صدقی ممکن اولان ذاتدر وصفنک ذاته بالفعل ثبوتیله دائما انتفاسی سلبی مساویدر بو صورتده کل اسود کذا قضیه سنده اولان حکم شیخه کوره افراد رومی یه تناول ایتموب فارابی یه کوره تناول ایتمکدر بین المذهبین بالذات فرق ظاهر و قطب مرحومک افاده سی دخی بو مرکزده دائردر سعد الدین رحمه الله حضرتلری شیخه کوره اتصاف بالفعل بحسب الخارجدر یعنی بحسب فرض العقلدر دیدی اولوقت شیخه کوره قضیهٔ مذکوره ده عقلک اسود فرض ایتمسی شرطیله حکم افراد رومی یه تناول ایدر بیله چکدن مذهبینک بیننده باعتبار فرق اولنه بیلور سید شریف قدس سره اللطیف حضرتلری دخی مخالطات جانبنده اولان بر حاشیه سنده مذهبینده امکانی تعاقبه اشارت ایدوب وصفله انک اتصافنه صدقیتی شیخه کوره لازم فارابی یه کوره دکلدر دیمک استدی بو صورتده مذهبین میانی بالذات فرق اولنور ایسه ده کلامدن مذهب شیخه ناظر اولان صدقیت سعد الدین رحمه الله حضرتلرینک مذهبِ شیخده اولان توجیهنه مقارن و مذهبِ فارابی یه ناظر اولان عدم صدقیت قطب مرحومک مذهبِ فارابیده اولان توجیهنه مباینذر فاما سیلکوتی مرحومک خیالی حاشیه سنده شیخک ظاهر مذهبی

اتصاف بالفعل بحسب نفس الامردر تحقیق مذهبی اتصاف بالفعل بحسب فرض العقلدر دیمسی
شیخك ظاهر مذهبیله سعد الدین رحمه الله حضرتلرینك توجیه ایلدیکی مذهب ذاتی
بیننده فرق اولدیغنی وتحقیق مذهبیله بینلرنده فرق اولمدیغنی شعرددع مافیه فارابی یه کوره
اولان امکانی ایکید دیری امکان فعلی یعنی امکان نفس الامری آخری امکان فرضید دیدیانلر قطب مرحومك
شیخه اولان توجیهیله کندولرینك مذهب فارابیده اولان اشبو توجیهلری مبانی تفریق وسیلکونه
بیان ایلدیکی مذهب شیخله بینلرینی جمع وتطبیق تمثیل اولدیلر والله اعلم بحقیقة الامور

لون ثالث عدول وتحصیل بیاننده در

جزء اولورسه حرف سلب موضوع ومحمولدن کرک
اوقضیه اولسه دخی موجبه یاسالبه
جانبنه اولمدی ایجاب وسلبده اعتبار
باعتبار النسبه اولور موجبه یاسالبه
جانبیندن اولمه جزء حرف سلب ای محیط
اشته محمولده عدوله اعتبارك حاصلی
لکن اولور فرقلری معنی ولفظا آشکار
غیر موجود اولسه موضوع عام اولور ای محیط

یا ایکیسندن جمیعا جزء اولورسه ای لبیب
اکا معدوله دینور دری سائل اولان طالبه
اولدی انجق نسبت سلب وثبوته افتقاد
بویله سن تفهیم قیل معدوله یی هرطالبه
اکا ایجابا محصل دندی سلبا هم بسیط
دردن قسمد ایکیسنده التباس وارد دیلی
سویلیم بر بر سکا ذهنکده اینسون تا قرار
موجبه معدولة المحمولدن سلب بسیط

اوله موجود

اوله موجود جانبیندن ظاهر اولور هم لزوم
فرق اولنور انلرك لفظا میانی واقعا
رابطه سلبدن مقدم اوله اولور موجبه
لکن اولورسه ثانی بنیت وتخصیصله
اکثر النفع اولدیغندن بونیدخی بن سکا

فرق اولنور معنی انلر بویلجه ای پرعلوم
اوله اجزاء قضیه باقی ثلاثی دائما
کر مؤخر اوله اولور اوقضیه سالبه
بربرندن فرق اولنور اویلجه تفصیله
نثرا ایضاح ایلدم من غیر حد طالبا

ارباب مطالعه یه معلوم اولدیغی وجهله قضایانك عدول وتحصیل ایله محمولده اختلافی
مفهوم قضایاده مؤثر اولوب وصف موضوعده اختلافی مؤثر اولمدیغندن فقط اعتبار انجق
عدول فی جانب المحمولده آشکاردر بناء علی ذلك اقسام اربعه حاصل اولدیغنه نظما
اشارت اولنمش دهربری بر مثال جزئیله نثرا کشف وایضاح قلنمشدر والله الموفق
والمعین قسم اول موجبهٔ محصله در بعض الحیوان انسان کبی قسم ثانی سالبهٔ محصله در
بعض الحیوان لیس بانسان کبی حرف سلب محمولدن جزء اولمدیغنه بنیها سالبهٔ بسیطه دخی
دیرلر قسم ثالث موجبهٔ معدولة المحمولدر ثانینك مثالی کبی اکثر عباراتده سالبهٔ بسیطه
لیس لفظی وموجبهٔ معدوله لر لا وغیر کلمه سیله بالتخصیص بینلری فرق اولنورسه ده
عکسنك جوازینه نظرا لیس لفظی عدول وتحصیلدن برنده نص اولمامق اقتضا ایدر
ذلك الاقتضا ایلی اشعار دوسطینك التباسنی اظهار ایکون مقامینده مثال واحد

ايراد اولندى قسم رابع سالبهٔ معدولة المحمولدر ليس بعض الحيوان ليس بانسان كبى

بونلردن محصلتين بينده واحدهما ايله سالبهٔ معدولة المحمول ميانندهو محصله

اولى ايله معدولتين بينلرنده لفظاً ومعنى التباس اولدیغی نرقيم وسالبهٔ بسيطه ايله

موجبهٔ معدولة المحمولك التباسى دركار ايسه ده نوعجله فرق اولندقلرينى تفهيم

معلومى تعليم قيلنلندر موجبهٔ معدولة المحمول اولان قضيه لر بعضاً موجبهٔ لبقا

المحمول اولور وسالبهٔ معدولة المحمول اولان قضيه لر دخى بعضاً سالبهٔ سالبة المحمول

اولور اشبو قضاياى ستٔ مذكوره نك معنالرندن افاده وتعبير

موجبهٔ محصله ده وصف محمول وجوديى ذات موضوعه اثبات وسالبهٔ

بسيطه ده وصف محمول وجوديى ذات موضوعدن سلب وموجبهٔ

معدولة المحموله ده وصف محمول عدمى يى ذات موضوعه اثبات

وسالبهٔ معدولة المحموله ده وصف محمول عدمى يى ذات موضوعدن سلب وموجبهٔ

سالبة المحموله ده وصف محمولك ذات موضوعدن سلبى ملحوظنى ذات موضوعه اثبات

وسالبهٔ سالبة المحموله ده وصف محمولك ذات موضوعدن سلب ملحوظنى ذات موضوعدن

سلب طريقيله اولديغى دارستهٔ بيان وتحريردر لكن تعبيرين اخيرينه نظراً

اخيرين‌دن هر برينك محمولى اعتباراً ايكى اولور فاما موجبهٔ معدولة المحموله موجبهٔ

محصلة

محصلة الموضوع معدولة المحمول وسالبهٔ معدولة المحموله سالبهٔ محصلة الموضوع

معدولة المحمول وموجبهٔ سالبة المحموله موجبهٔ محصلة الموضوع سالبة المحمول وسالبهٔ

سالبة المحموله سالبهٔ محصلة الموضوع سالبة المحمول اطلاقى بركونه فرقه مبنى دكلدر

تعدد اسما قيلنلندر كله جك امثله لر دخى بوبله در بعض ما ليس بحيوان ليس بانسان

مثللو اولان قضيه لر محلنه كوره موجبه معدولة الطرفين وموجبه سالبة الطرفين

اولورلر اولايه موجبهٔ معدولة المحمول وموجبهٔ سالبة الموضوع معدولة المحمول

واخرايه موجبهٔ سالبة المحمول وموجبهٔ معدولة الموضوع سالبة المحمول اطلاق ايدرلر

ليس بعض ما ليس بحيوان ليس بانسان مثللو اولان قضيه لر دخى كذلك سالبهٔ معدولة الطرفين

وسالبهٔ سالبة الطرفين اولورلر اولايه سالبهٔ سالبة الموضوع معدولة المحمول واخرايه سالبهٔ

معدولة الموضوع سالبهٔ المحمول وسالبهٔ سالبة المحمول اطلاق ايدرلر لكن بونلرك بينلرنده ملحوظ اولان نسبتلرى

استخراج كل موجبة تقتضي وجود الموضوع الا الموجبة السالبة المحمول لانها في حكم السالبة وكل سالبة لا تقتضي

وجود الموضوع الا السالبة السالبة المحمول لانها في حكم الموجبه قواعد كليه سنه تطبيق وتوفيقه محتاجدر

	لون رابع موجهات بياننده در	
نسبة المحمول الى الموضوع ايجون بيل اولان دندى كيفيانه ماده دلكرنبه هم جهات		سلباً ايجاباً بر دكيفيت الزم دائما لا ضرورت وضرورت كبى اى عاليسمات

دکله اون اوجه ده قضایای موجبه غیری سن
چون بسیطی التید دسبعی مرکب تن بتن

اوله ماهیتلری ایجاب یاخود اوله سلب
فن ایچنده انلره لفظ بسیط اولدی لقب

یاخود اینسه سلب وایجابدن ترکب بلکه
انلره دیدی مرکب اتفاقا اهل فن

وزن وایجازه رعایت ایدیکمدن هر بری
حرف ممتازیله اسماسنه ایلرده هر بری

چون بسایط ضاد و دال مطلقیندر هم دخی
شین وعین ومیم وطا عاماندر ای اخی

نسبت سلب وثبوته جمله سی یکساندر
بربرندن بعض قید وشرطله ممتازدر

قید موجود هم ضرورت یا دوامه اعتبا
اولکینی بربرندن جمله دن فصله مراد

شرط وصف ایله ضرورت یا دوام بی التباس
ثانیسنی هکذا فصل ایتمه ده اولدی اساس

خامسی بالفعل فاصل سادسی فارق نعم
جانب حکمک خلافندن ضرورت سلبی هم

دال ضاددن مطلقا من وجه شین انلردن اعم
عین وطا میم جمله سندن مطلق عامندر بیکلام

ظاهر اولدی هر بسیطک ضاد اخصیدر همان
الک اعمی استبانه میم اولدی مستبان

بعد ازین دکله مرکب شین وعین خاصتان
ایکی واو وقاف ونوندر میم خاص هم بیگمان

انلر اولمز لادوام ولاضرورتدن تهی
شو ایکیسی طا ومیمه هب اسنادندر دخی

اولینک ثانیین ایله بردر طادن همان
ثانیینک طا ومیم وایکی طادن بیگمان

ثالثینک اولی ودونیه وطادن نعم
ثانیسی هم منتشره دخی طادن دمبدم

الاخبر

الک اخیرک ایسه ایکی میم عامدن طالبا
مقتضای طبعیدر ایمک ترکب دائما

جزء اولکلری اوله هر برینک موجبه
جزء ثانیلری اولور بیجابا سالبه

جائز اولور عکسی دخی چونکه انلردن مراد
ایکی حکمه اشتمالدر ایتمه اصلا سن عناد

سلب وایجابدن اگرچه اولدیلر هب ملتئم
اولمز انلردن ولی حال تناقض منفهم

کیفا اولدی جزئلری ضد بربرینه دائما
کما اولدیلر موافق بربرینه بیجفا

شین خاص دالینه ضددر عامتیندر همدخی
میم وطادن دی اخص اولدی اوای مرکدی

عین خاص دالینه ضد میم طاعیندر خاص هم
شین عامدن من وجه عام خاصدن طرفا اعم

داد اولی خاص میم طا خاصتاندر عام هم
ضاده ضددر عامتان ور دالدن من وجه اعم

داد ثانی ایله قاف دالینه ضدتاندرها
داد اولی میم وطادن هب اخصاندر کذا

عامتاندر من وجه عامان اولوب انلردخی
داد ثانیدن اخصدر مطلقا ثانی بلی

خاصتاندر همده اول اولدی طرفا اعم
گرچه ثانی خاصتاندر من وجه خاصدر نعم

نون اعم قافدر سائرلر ایله الفتی
قافه بکزر قاف شملو اولدیغندن نسبتی

میم خاص میمدن اخص هر بر مرکبدن اعم
ضاده ضد من وجه دال طا عامتاندر عام هم

میم خاصدر هر مرکبدن جمیعا عام هم
الک اخصی اولدی انک شین خاص ای بو الکرم

اشته مشهور موجبه بونلر اولدی طالبا
غیر مشهوری بیدر مقتضیدر جابجا

تامركب دربنه حين يلدائم دينور　　اسميسى انك بسيطده اهل فن بويله بيلور
اولدى انلر حين امكان حين اطلاق بعد زمان　　ميم دفنى ميم دائم قاف ونون مطلقان

درس ثالث اقسام شرطيات بياننده در

ايكيدر شرطيه ده جزئى مقدم اوله　　ثانى به تالى ديلدى ايتمه غيرى دلوله
ايكى قسمه انقسامدن اولدى اصلا رها　　متصله ياخود اولور منفصله دائما
اتفاقيه لزوميه اولور اول ولى　　خاصه يا عامه اولورهم اتفاقيه بلى
صدق فرض مقدم اوزره تالى دائما　　للعلاقه هب لزوميه ده صادق قدرها
خاصه ده هم عامه ده اولمز علاقه بدبلر　　عامه يى فرض مقدم ايله تميز ايديلر
دى علاقه اولسه ثانى اوللك مستصحبى　　اولدى عليت تضايف كبى انك مشربى
علت اولسه اول وثانى يكديكره　　برسببله اولسه لر معلول ياخود آخره
اكا عليت دينور اما تضايفده برى　　عقلكه كلمز بدون آخر اصلاى برى
دكله قسم ثانى بى اغيار اولمز الكانلو　　يا حقيقيه اولور يا منع جمع ويا خلو
حكم ايدرلر كر حقيقيه ايسه ضدا هما　　صدقا وكذبا ميان جزئلرنده آن بآن
منع جمع ويا خلو سه حكم ضدى ديمه　　صدقا اولده ايكنجيده اولور كذبا نعم
عام اولدن معنالرنده حكم بالضده بلى　　صدق وكذب مطلقين ترتيله ظرف اولى

انفصاليات ثلثه دى عناديه همان　　ذات جزئلرده منافات اولديغندن بيكمان
اتفاقيات انك عكسنه در دائما　　اولدى انلرده وفاقى بر منافات روعا
شو قضاياى ثمانك ساليانده نعم　　رفع اولنور ما حكم فى الموجبات دمبدم
معتبردر بونلرك اسمنده لفظ سالبه　　چونكه اولور هر قضيه سالبه يا موجبه
صدق وكذبى جزئلر ايله اولدى شرطيه نك　　حكمنه در اعتبار نفس الامرده هب انك
صادقه در نفس الامره مطابق ايسه حكم　　دكل ايسه كاذبه در صدقن ايتمه سن زعم
اتصالده موجبه لر صادقه در هر زمان　　صادقين وكاذبين وايكى مجهولدن هما
تالى صادق ايله كاذب مقدمدن كذا　　لكن اولمز دنذى بونك عكسى قطعا ادعا
كاذبه در صادقين وكاذبيندن ايلى　　كاذب وصادقدن عكسندن بيله كذبى جلى
هب لزوميه ده اولدى صادقينك كذبها　　اتفاقيه ده اولمز صادقين كذبه سزا
انفصالده موجبه لر اثر مذكور اوزدهم　　صادقه در صادق وكاذبدن اولور ملتئم
كاذبه در صادقين وكاذبيندن دائما　　اولدى مرآت حقيقى بويلجه صورتما
صادقه در كاذبين وصادق وكاذبدن اد　　كاذبه دن صادقيندن منع جمع ايتسه غلو
كاذبه در كاذبيندن خلوى ايتسه كر جستجو　　صادقه در صادقين وصادقه وكاذبدن او
سالبه سى صادقه در موجبه سى كاذبك　　لازم اولور بلمسى عكسيله آنى طالبك

منع جمعك سالبه سی صادق اولان ساده
منع خلوك موجبه سی صادق اولور انی ده

منع خلوك سالبه سی صادق اولسه اینجه شك
منع جمعك موجبه سی صادق اولمقده كوك

چونكه شرطیه دخی حملیه دك بولدی نما
حصر و اهمال و خصوصی اشتمالده دائما

اجتماعی ممكن او امتناع اوزده تالی ایله ب
لازم و یاخود معاند للمقدم اولسه هب

اكا كلیه دینور جزئیه اولسه انجق او
اولور اوضاعده بعضیته ممتاز سور

باقی لزوم و یا عناد اولمزسه دخی اهمالی زده سن
اولسه یا وضع معین اوزره دیدی اهل فن

اولور اهمال و خصوص ایلردن انجام مستفاد
اكا سبنی مهمله مخصوصه دیو قوندی اد

اتصالك سور كلیسنه ایجاباً سزا
كلما مهما متی هم انفصالك دائما

ایكیسنده لیس البته هم قد لا یكون
سلب كلی سلب جزئی سوری اولدی بی ظنون

داخل اولسه حرف سلب ایجاب كلی سورینه
سلب جزئی ظاهر اولور باقی شونك سن زورینه

اتصال و انفصالده قد یكون لفظی هم
دائما ایجاب جزئی سوری اولدی بی الم

سور اهمال ان اذا لو اولدی اولده كذا
او و اما اولدی ثانیده بلی سوده سزا

اشته احوال بو بیله در شرطیه ده هم اینجه شك
ثانیدر انك قضایادن تركب ایلمك

كاه ایكی حملیه دكه اتصالینه قرین
بعضاً ایكی انفصال و مختلفینه رهین

اتصالده منقسمدر ایكی یه هر ده اخیر
انفصالده بو بیله قسمنله دكلدر جابه كیم

چونكه اولده

چونكه اولده ممیزدر مقدم بالطبع
بو اجلدن طقوز اولدی اتصالده نهج هب

گرچه ثانیده ممیز اولدی اما بالوضع
التی اولور انفصالده اده مه غیری سبب

دلیش رابع بیان احکام قضایاده اولان اربعه اوزره درلون اول تناقض بیانده در

اولسه ایجاباً و سلباً دو قضیه مختلف
بربنك صدقیله اولسه كذب آخر منكشف

سن تناقض دی اكا لكن تحقق ایتمز او
وحدت هشت اتفاقاً ایتمیجه سرفرد

ایكیسی كافی دیبانلر لیس ترك ایتمدی
وحدت موضوع و محموله انی درج ایلدی

شرط و جزء و كل مندرج اولده ثانیده همان
فعل و قوه هم اضافت هم زمان بعد المكان

حاصلی موضوع و محمول اولسه یكباره متحد
ایكی مخصوصه دن اولور باقی تناقض منعقد

ایله محصوره تبین یا دو موجبدن ظهور
شرطلره كم و جهانك اختلافی ضم اولور

بو سیاق اوزره طقوز یادن اولور شرطی نعم
تا موجبه اولسه مخصوصه و یا محصوره هم

لكن اخذنده نقیضك باقی نه تعلیم ایدیلر
رفع شیء شیئه نقیض اولمقده كافی دیدیلر

رفعك اولمزسه نقیضی یرده سنه قیل نظر
دی نقیض اكا مجازاً ایجال اولمزسه گر

سلب و ایجابدن عبارتدر بو لازم بی گمان
رفعه اولمقده مساوی شرط اولان انده همان

غیر شخصیده نقیض اولمز حقیقی دائما
گرچه شخصیده حقیقیدر نقایض كلها

الکاسبی بلله صناد مطلقك بی شك درد — مبهم عام اولدی حقیقتده نقیضی بی عیب

شئ عامك هکذا اولدی نقیضی بید دوغ — حای امکان جانبندن زلود اندازِ فروغ

تا مجازاً حای اطلاقدر نقیض عین عام — مطلقا ذالك نقیضی طای عامدر والسلام

بو نقایض فی البسیطدر فی المرکب حکمی تا — فهم اولنمز نه سوزین اولمزنا قصدن دها

فهم انی آسان اولور مضبوط ایسه کر سلسو — هب نقایض فی البسیط هم هر مرکب موبمو

چون مرکب اولسه کلیة انی بیل ابتدا — رفع مجموعدر صریح اولان نقیضی دائما

کرچه معنای نقیض ایتم فرام اوزده طلوع — او مرکب ایتمینجه تا بسیطینه رجوع

یعنی تحلیل مرکب ایتملیدر بیکمان — اولمق ایچون اول بسیطینك نقیضنی عیان

صکره تردیدین ایله حاصل اولور بر منفصل — هم نقیضنك لازمی خلوا اولور مشتمل

بو طریق اوزده مرکب جزئلرندن هر بری — اشتمال منفصلدن هیچ اولور می باق بری

اشته شئ خاصك اولدی تا نقیضی مبدء — یا مخالف حین امکان یا موافق دائم نعم

همده عین خاصه اولنمز نقیض بیجفا — یا مخالف حین اطلاق یا موافق دائم کذا

یا خصوص اولدی نقیضی میم خاصك همه آن — یا مخالف یا موافق ضاد مطلق بیکمان

قاف ونونه یا مخالف قاف ودال میمینی هم — یا موافق ایکی دال اولدی نقیضین لجالم

یا مخالف یا موافق دال ده ضاد وایکی دال — ایکی واوه اولدیلر دائم نقیضین بیجدال

کر مرکب اولسه جزئیه بلی انده اصول — رفع وتحلیلده مباین حکمی ایتمکدر قبول

لکن اولمز ایکی شقلی منفصل کافی اکا — اولسه ده نفعی نقیض مجمل اخذنده سکا

یعنی اوچ شقلی کرکدر بونده معهود منفصل — تا نقیضك لازمی خلوا اوله مشتمل

کل واحد ایله تردیدده شقوقك وادکی — دوّر ایدر جزئین نقیضینی میانده بلی

اشته شقلر دو اولورسه بو بیله دوزندن مدام — ذکر اولنان شرط کافی اوله مز اصلا تمام

اولسه کر شرطیه کلیه نقیضی بالرفاه — شرطنه مقرون اولان جزئیه در ایلر پناه

شرط دینیلدن کیف وکمده اختلاف ایدکدر — نوع وجنسده اتحاد واتفاقدر سربسر

اصطلاحا کیف اولور ایجاب وسلبیدن بهره مند — کم اولور کلیت وجزئیتله سربلند

اتصال وانفصالدن جنس ایدر دائم لمع — چون لزوم واتفاقدر هم عناد اولدی نوع

لون ثانی عکس مستوی بیانندهدر

صدق وکذب اصل باقیدر عکسده ای ولی — جزء ثانی اول واولده ثانیدر ولی

صدق اصلی فرضنه عکسك صدقی لازم دائما — عکس واصلك ایلمز واقعده صدقی اقتضا

صدق مذکورده لزومه ایلر ایتدی اعتبار — اعتبارك علتنده دیدیلر هم بیغبار

عکس لازم اصل ملزوم اولدیغندن همه حال — صدق ملزوم لازم بی صدقله اولور محال

اعتبار بو قدر بقای کذبه دندی چونکه هب — کذب ملزوم لازمك کذبنه اولمز هیچ سبب

هم مراد اولدی بقای کیفله فی ریب وشك
عکس اصله سلب وایجابده توافق ایلمك

منعکسدر سلب کلی نفسنه اما دوم
قاف ولون وطا ودادن بعکسدر ای کریم

سلب جزئیده دخی سبع منشاردن ماعدا
شین وعین وضاد ودال هم منعکسدر دائما

لکن او سبع منشاردن قاف اخص اولدی نعم
هکذا حالك اخصی اولدی ضاد ای بوالهمم

بو اخصلر بر وقتده اولسنجه منعکس
اولمز اصلا عاملریده انعکاسدن مقتبس

دالدر کلیده ضاد ودالك عکسی سرتسر
شین وعینك عکسی اولدی عین ای نور بصر

عین لادال فی البعضدر همده عکس خاصتان
گرچه عکسی عین خاصدر سلب جزئیده همان

لکن ایجابا گرك کلی گرك جزئی سکا
گوستر آیینه جزئیدن عکسك دائما

حین اطلاق ضاد ودال وشین وعینك عکسی هم
طا وداودن ایله قاف ولونك عکسی طا نعم

لادوام ایله مقید حین اطلاق قدر مدام
خاصتانك عکسی هب طوعا ایدن التزام

لکن ایکی سیمك عکسنده توقف ایدیلر
تام اولمز بر طریق ایله دلیللر دیدیلر

ماعداده خلف وعکس وافتراض ایله عکوس
یکبیك تام الدلائل اولدی مانند شموس

عکس ایجابی وسلبی خلفا اولور مستدل
بو عموم اولمز اگرچه ثانیده محتمل

خلفی جاریده نقیض عکسی ضم ایت اصله هب
تا ثبوت اصله انتاج محال اوله سبب

عکسی جاریده نقیض عکسی عکس ایت کبری اوله
تا نقیض اصل یا ایدن اخص صادق اوله

افراضا

افتراضا یا قیاس عکسی استحصال هب
عینی مفروض ذات اوزره حمل وصفیندر سبب

اتصال اولسه لزومی عکسی جزئیدر همان
موجبا کلی گرك جزئی اولورسه بی‌گمان

سلبا اولور ایسه کلی عکس اولنور نفسنه
اولسه جزئی یوقدر عکسی بونك اول عکسنه

عامه یا خاصه اولورسه اتفاقیلر کبی
عکس ثانی بی نفعدر اولك یوق عکسی دی

انفصالده ایتمه سن عکسی همیشه جستجو
چونکه طبعا اولمدی جزئینی ممتاز سو بو

لون ثالث عکس نقیض بیانندە در

ایکی مذهب اوزره در بونده تصرف بیغبار
بربرندن فرقنی ایمایه ایتدم اجتسار

کیفده صدق اصل باقی اولدی حالا اوزره هم
اولدی جزئینك نقیضینی مبدل دمبدم

بونك ایجابیله سلبی مستویده حکم بر
همده سلبیله انك ایجابی حکما اویله در

دخی منظوم اوزره کلی اولسه یا جزئی مدام
عکسا اولورسا لباتك جمله سی جزئیه رام

منعکسدر نفسنه کلی اولورسه موجبه
عکس اولنمز گرچه جزئی اولسه تا اول غضیبه

اثنده حملی اتصالی عکسك اثباتده بو
باقی سلفدن نقل اولنان حکمه ویررز نك بو

هم نقیضدن ایلیان معنای سلبی اختیار
بو طریقدن منع اولنه دخی ایلر اجتسار

لکن اندن اخذ معنای عدولی ایتدی خلف
مانع اولوب رسمی تغییرا دیدی بعض السلف

عکسا اوصلا گرکدر اتفاق فی الصدق هم
اختلاف فی الکیف وجزءانلره قطعا الم

جزءِ ثانینك نقیضی اول اولوب دائما
اولك عینی عكسده اولدی ثانی هكذا

بونده ایجاب مستویده سلب حكماً اولدی یك
لكن اولمز حكمك عكسی بو ایده مشترك

اكامبنی بولمز ایجاباً عكسدن زیب وفر
مستویده سلباً عكسی اولمیان احد عشر

اولمدی جزئیده انلردن بری هیچ منعكس
سبعی كلیده كذا اولمز عكسدن مقتبس

عكس ایجابیی اولن اولدی انجق دودشش
مستوینك سلب عكسینه اولدی حائكه اش

گرچه اصلی انلرك ایجاب وعكسی دمبدم
شده كلی ایكیده جزئی اولور سلباً نعم

لكن اولسه سالبات كلی وجزئی بیگمان
عكس اولنور موجباً جزئیه انلر آن بان

خاصتانك حین اطرف عكسیدر دندی نعم
قاف ونون وایكی واوك عكسی طاده مرتسم

شین وعین وصاد ودالك مختلفدر عكسی هب
همده اول وادیده عكس طا ومیمین تشنه لب

بونلر ایله ایدی شرطیه همیشه ایتلاف
سلباً ایجاباً كورنجه كند وعكسنده خلاف

لون رابع تلازم شرطیات بیانندە در

ویردی صهبای تلازم بحث شرطیانه فر
آشنای بزم اولن اولدی لزومدن ننشه ور

دیرایسه ك انده لغنجه اولمون اصدر غلط
امتناع انفكاك الشئ عن الشئ دی فقط

شئ ثانی اولی اولسه اگرچه مقتضی
اصطلاحاً لازم وملزوم اولور دائم جلی

جانبیندن حصره اغازایتسه یاخود برازگم
جیش معنای تلازم دفعةً ایلر هجوم

اول لزومدر

اول لزومك اولدیغندن یا ودی آل عناد
بوحدودده اتصال وانفصال اولدی مراد

سیف ایجابه تثبث اینسه كلیاً او آن
اتصال مستلزم اولور انفصالی بی امان

یعنی كلیت لزومك وصفی اولسه سرنشر
بین الامرین اول لزومك صدقی اولسه حاصل اوكه

باق نقیض لزومك بینیله ملزومه همان
منع جمعك صدقی انده كوردسون بیگمان

هم كوردسون صدق منع خلوی انده بی محن
بالعكس باق استرایسه ك انلرك بینه سن

جمله سنده بر لزومدر معتبر اولان ولی
اولدی منفیی اول لزوم اوزده تعاكسله جلی

انفصال اولسه حقیقی انده اولن فائده
اتصال جاری استلزامه اولور عائده

یعنی امرینك میاننده حقیقی انفصال
صدقله بذل وجود ایتسه بلی بوذوذیال

هر بر امرك عینی استلزامه ایلر جان فدا
اخرك چونكه نقیضی كالازم دائما

همده هر امرك كذا اولمز نقیضندن بری
اخرك عینی استلزامدن قطعاً بری

لون خامس قیاسك تعریفیله اقسامی بیانندە در

چون قضایادن مركب بر قولدر هر قیاس
انلری تسلیم اولور مطلوبی عینیلده اساس

گرچه تسلیم فی النفس واجب دكلدر طالبا
صانكه تقدیر ایلمك تسلیمی كافیدر سكا

وجه تقدیراونده لازم كوستردیبالذات سر
منتبیدر انلره بواسطه قول دكر

قول دیكر اولدی مطلوب ونتیجه وفرع
عادیاً اعداداً وتولیداً ایدر او نفع

هر قیاسده عینی انك یا نقیضی لیك الم　　بالفعل مذکوردر یاخود دکلدر حکمه عم

اول استثنایه ثانی اقترانه منتسب　　وادی اثباتده اولمز بریرندن مجتنب

بولدی لکن دائما ثانی تقدمله شرف　　صانکه اولمشدر همان اقسامنه اول صدف

اشته محکوم علیه و به انك فرعنده هب　　اصغر اکبر نامیله اولدیلر صاحب ادب

هر قیاسك جزئی اولان بر قضیه دائما　　بر مقدمه در انجق اهتماما باق اکا

اصغر فرعی اگر شامل ایسه صغری دینور　　شامل ایسه اکبری چونکه اکا کبری دینور

اصغر و اکبر میاننده مکرر اولدی هب　　حد اوسط خیره رغبت ایتدیکندن بی تعب

شاملدر انك اقترانی کیفا وکما نعم　　دائما ضرب و قرینه ایله اولدی ذی العلم

وضع حد اوسطك کیفیتندن دائما　　عند حدین اخیرینده اولور حاصل شکا

شویله بر هیأتکه اکا شکل دیدی اهل فن　　اقترانی اولسه ده حملی و شرطی بی محن

هرنه ایسه شکل دردر زیرا انك عقدینه هب　　هر برنده اوسطك بر درلو تکراری سبب

صغراده محمول و کبراده موضوع اولسه　　رابعك عکسیله ایلر شکل اول عرض رو

ایکیسنده اولسه یا موضوع و یا محمول اگر　　ثالث و ثانی اولور اشکال چاردن جلوه گر

شکل اول چار محصوداتی منتج اولدی هم　　گرچه ثانیده سوالبدر نتیجه دمبدم

ثالث و رابعده جزئیه در نما هپ فروع　　یا اگر بر سلب کلی ایتدی رابعدن طلوع

استرایسه گر اضرب ده فرعن حفظنی اولیه یسیر　　حرف ابجد ایله محصوداتی چاری ایت اسیر

چونکه بادن سلب و ایجاب اولدی کلیا بدید　　عکس جدن کیدی هم جزئیلری ثوب جدید

اولدی هر شکلك مثالندن کلام مستبان　　نثره دقت ایلیان ایتمز بو بابده امتنان

دکله شکل اولك صغراسی ایجابی گرك　　هم انك کبراسی کلی اولملیدر ایتمه شك

بین الانتاجده ذاتا بو انجق ای ولد　　درت ضرب ایله فرعی آ آ آ ب جاج جبد

اولکیسی کل انسان حیوان وکل حیوان جسم فکل انسان جسم کبیدر ایکنجیسی کل انسان
حیوان ولاشیء من الحیوان بجماد فلاشیء من الانسان بجماد کبیدر اوچنجیسی بعض
الانسان حیوان وکل حیوان جسم فبعض الانسان جسم کبیدر دردنجیسی بعض
الانسان حیوان ولاشیء من الحیوان بجماد فبعض الانسان لیس بجماد کبیدر

شکل ثانی کیفا ایلر جزئلرنده اختلاف　　گرچه کبراسنده کلیت جلیدر بیخلاف

درت ضرب ایله فرعی اولدی آنك بیعناد　　اب بآب جبد داده اولدیلر انلر مفاد

اولکیسی کل انسان حیوان ولاشیء من الجماد بحیوان فلاشیء من الانسان بجماد کبیدر
ایکنجیسی لاشیء من الانسان بجماد وکل حجر جماد فلاشیء من الانسان بحجر کبیدر
اوچنجیسی بعض الانسان حیوان ولاشیء من الجماد بحیوان فبعض الانسان لیس بجماد کبیدر
دردنجیسی بعض الانسان لیس بجماد وکل حجر جماد فبعض الانسان لیس بحجر کبیدر

شكل ثالثده اولور كلى ايكى جزئيدن برى
التى ضربيله اولمقده اوج فرعى وار دور بيكمان

همده انك اولمدى صغراسى ايجابيدن برى
اج ابد جاج جبد اجماده دائنلرده همان

اولكيسى كل انسان حيوان وكل انسان ناطق فبعض الحيوان ناطق كبيدر
ايكنجيسى كل انسان حيوان ولا شئ من الانسان بجماد فبعض الحيوان ليس بجماد كبيدر
اوچنجيسى بعض الانسان حيوان وكل انسان ناطق فبعض الحيوان ناطق كبيدر
دردنجيسى بعض الانسان حيوان ولا شئ من الانسان بجماد فبعض الحيوان ليس بجماد كبيدر
بشنجيسى كل انسان حيوان وبعض الانسان ناطق فبعض الحيوان ناطق كبيدر
آلتنجيسى كل انسان حيوان وبعض الانسان ليس بجماد فبعض الحيوان ليس بجماد كبيدر

كمّاً وكيفاً هله رابعده ايتمه ريب وشك
مختلف بالكيف اولور جزئين يا خود با لم
ضربى هشتدر اوچ خيرى مختلفدر بونده هم

جزئلر ايجابى اولور صغراسيده كلى كرك
اولسه جزئلردن برى كلى منفى اى خوشترم
اج اجج باب ابد جبد داد اد بجد

اولكيسى كل انسان حيوان وكل ناطق انسان فبعض الحيوان ناطق كبيدر ايكنجيسى
كل انسان حيوان وبعض الناطق انسان فبعض الحيوان ناطق كبيدر اوچنجيسى
لا شئ من الانسان بجماد وكل ناطق انسان فلا شئ من الجماد بناطق كبيدر دردنجيسى
كل انسان حيوان ولا شئ من الجماد بانسان فبعض الحيوان ليس بجماد كبيدر بشنجيسى

بعض الانسان

بعض الانسان حيوان ولا شئ من الجماد بانسان فبعض الحيوان ليس بجماد كبيدر
آلتنجيسى بعض الانسان ليس بجماد وكل ناطق انسان فبعض الجماد ليس بناطق كبيدر
يدنجيسى كل انسان حيوان وبعض الجماد ليس بانسان فبعض الحيوان ليس بجماد كبيدر
سكزنجيسى لا شئ من الانسان بجماد وبعض الناطق انسان فبعض الجماد ليس بناطق كبيدر

ارباب استدلاله معلومدر كه مجهول تصديقى يه وصول طرق ثلثه دن بريله قرين
حصول اولور كلى ايله كلى ويا كلى ايله جزئى اوزرينه استدلال اولنور ايسه قياس ديرلر
جزئى ايله جزئى اوزرينه استدلال اولنور ايسه تمثيل ديرلر جزئى ايله كلى اوزرينه استدلال
اولنور ايسه استقرا ديرلر لكن استدلالده عمده اولان قياسدر اوده مجهوله علمى موجب
بر امر مناسبى مشتمل اولمقدن خالى اولمز اگر امر مناسبى مجموع مطلوب ايچون مشتمل
اولور ايسه استثنائى واگر اجزاء مطلوب ايچون مشتمل اولور ايسه اقترانيدر امر
مناسب ايله مراد اقترانيده حد اوسط واستثنائيده مقدمهٔ استثنائيه اولديغندن
حد اوسطك تكررى واستثنائيه نك وضع ورفعيله مجهول تصديقى يه علم
حاصل اولور مع ما فيه قياس معقول ومسموع اولمقدن خالى اولمز اگر معقول اولور ايسه
قضاياى معقوله دن واگر مسموع اولور ايسه ملفوظه دن تركب ايدر لكن تقديرنجه
كوره نتيجه معقول ومقدماته مغاير ودعوانك عينى ويا مساويسى ويا اخصى

اولمق اوزره قضایای مسلمه یه بالذات لازم اولدیغندن مقدمتین ویاخود
احدیهمانك عینی اولمق بعض فسادات مبینه ایله باطل ودعوایه مباین اولمقدخی
دلیلك دعوایی عدم استلزامندن حاصل اولدیغنه منطقیونك جمله سی
قانع وقضایادن مافوق الواحد ومتعلقی اولان تسلیمدن محقق ومقدر ده
اولدیغی جهتله رسم منظوم بسیط صادق المقدمتین وکاذب المقدمتینی جامع
ولذا انعکسی مستلزم اولان قضیه واحده یی مانع اولدیغی مثللو لازم قیدیله
مدلولاتندن متخلف اولان استقراء ناقصی وتمثیل غیر منصوص العلق وبالذات
قیدیله قیاس مساواتی باسرها مخرج واخیره قیاس اطلاقی مجاز اولدیغندن مرسومده
داخل اولمامسنك جوازیله شایع اولان جوابی قانون مناظره دن غیر خارجدر
فاما نتیجه نك لزومی اهل سنت عندنده عادی وحکما عندنده اعدادی ومعتزله
عندنده تولیدیدر یعنی انظار صحیحه عندنده ایجاد لزوم اوله کوره باری اختیار
وثانی یه کوره بالایجاب فعل باری وثالثه کوره مستدلك فعلنك اثریدر لکن
بولزوم شکل اولده دائما بین اولدیغندن نتیجه سی یقینی افاده ایدر واشکال
ثلثه باقیه ده غیر بین اولدیغندن نتیجه لری ظنی افاده ایدر بنا علی ذلك
ظنی اولان نتیجه لرك طرق ثلثه ایله لزومی بیان اولنه رق انلردن دخی

استفاده

استفاده یقینی اولنور طریق اول خلفدر موجبات وسوالبده جاریدر شکل
ثانینك جمیع ضروبنده صغراسنك مناقضنی منتج اولمق ایچون نتیجه نك نقیضی
کبرایه وثالثك جمیع ضروبنده کبراسنك مناقضنی منتج اولمق ایچون نتیجه نك
نقیضنی صغرایه وضمه اول دالبده مقدمتیندن برینك نقیضنه منعکس اولان
قولی منتج اولمق ایچون نقیض نتیجه اخرایه ضم اولندیغی حالده هیئات شکل اولده
منتظم برقیاسدر مثلا شکل ثانیدن منتظم اولان کل انسان حیوان ولاشی من
الجماد بحیوان قیاسنك مستلزم اولدیغی نتیجه صادق اولمامش اولسه نقیضی
اولان بعض الانسان جماد صادق اولمق لازم کلور کبرای مذکوره یه ضم اولندقده
شکل اولدن بعض الانسان لیس بحیوان نتیجه سی ظاهر اولور وبعض انسانك
حیوان اولمامسی خلفدر بو خلف صورت قیاسدن لازم کلمز زیرا بدیهیة الانتاجدر
بلکه ماده دن لازم کلور کبرا ندخی لازم کلمز مفروضة الصدق قدر بو صورتده
نقیض نتیجه دن لازم کلدیکی تعین ایدر بناء علیه نقیض نتیجه محال وحقیقت
نتیجه ثابت اولور طریق ثانی عکسدر موجبانده وسوالب کلیه ده وبعضا
سالبه جزئیه ده جاریدر شکل اوله رد ایچون شکل ثانینك ضرب اول وثالثنده
کبراسی وشکل ثالثك ضروب اربعه اولنده صغراسی عکس دن وینه شکل ثانینك

ضربِ ثانیسنده صغراسی عکسله کبری وشکلِ ثالثك ضربِ خامسنده کبراسی
عکسله صغری قیلندقدن صکره ظهور ایدن نتیجه لری وشکلِ رابعك ضروب ثلثهٔ
اُولُ وضربِ ثامنده ترتیبی عکسله نتیجه لری وضربِ رابع وخامسنده مقدمه لری
وشکلِ ثانی یه ردّ ایچون سادسنده صغراسی وشکلِ ثالثه ردّ ایچون سابعنده کبراسی
کذلك عکسدن عبارتدر مثلا شکلِ ثانیدن منتظم اولان لاشیء من الانسان
بجماد وکل حجر جماد قیاسنده صغراسی عکس ایدوب کبری اوله رق مقدمهٔ
اُخرای موجوده یه ضم ایتدکدن صکره شکلِ اولك ضربِ ثانیسندن لازم کلان
لاشیء من الحجر بانسان نتیجه سی عکسله حاصل اولور طریق ثالث افتراضدر که شی
موجباتِ جزئیه وبعضاً کلیه وسوالبِ مرکبه ده جاریدر شکلِ ثانینك ضربِ ثالثنده
ثالثك ضروبِ اربعهٔ اخیره سنده وشکلِ رابعك ضربِ ثانی وخامسنده مقدماتِ
جزئیه دن بری اخذ ومحمول وموضوعنك وصفینی ذاتِ موضوعه حمل ایله اول امرده
مقدمهٔ افتراضیه تعبیر اولنان مقدمهٔ شخصیه لر منزلهٔ کلیه ده استحصال اولنور
وبعده قیاسده حدِ اوسط اولان احدِ وصفین مقدمهٔ افتراضیه نك نقیضنده
محمول بولنور ایسه اومقدمه شکلِ ثانی وثالثك ذکر اولنان ضروبیله خامسِ رابعده
صغری وثانی رابعده کبری اوله رق مقدمهٔ اخرای قیاسیه یه بعد الضم حاصل اولان

بنتیجه

نتیجه مقدمهٔ ثانیهٔ افتراضیه نك عکسنه ویا اصلنه ضم ایله مطلوب اولان نتیجه
تحصیل قلنمقدر بوتقدیرجه افتراض قیاسیندن عبارتدر لکن علی الاکثر بریسی
شکلِ اولدن دیگری اثناجی مطلوب اولان شکلك ضربِ اجلیسندن ملتئمدر فقط
رابعك ضربِ خامسنده ثانی ایله ثالثدن منتظم اولدیغی مثللو ضربِ ثانیسنده اول ایله
ثالثدن ملتئم اولمقدیغی ممکندر بعض الانسان حیوان ولاشیء من الحجر بحیوان قیاسنده
ذاتِ موضوع صغری زید فرض اولنوب وصفینك حملیله زید حیوان وزید انسان
مقدمه لری استحصال قلندقدن صکره اصل قیاسك حدِ اوسطی کندوسنده محمول
بولنان مقدمهٔ اولای افتراضیه اولِ شکل ثانیدن منتج اولمق ایچون کبرای قیاسه ضم
اولنور وبعد الضم لازم کلان لاشیء من زید بحجر نتیجه سی شکل اولدن منتج اولمق ایچون مقدمهٔ
ثانیهٔ افتراضیه نك عکسنه ضم اولنه رق مطلوب اولان بعض الانسان لیس بحجر نتیجه سی ظاهر اولور

درس سادس مختلطات بیانندە در

افرادیدن اولور حملی قیاسلر بسکدر — مطلقادن یا موجهدن مرکب سرتسر
حکم بر د نقیضندن اولسه حملی ملتئم — اوحکمده هر شکلدن منفهمدر بی الم
لکن اولدی مختلطده بعضِ شرطلر ذاتیده — دکله بلمك انلری اولدی بونظمه عائده
چون موجهدن مرکب اولسه حملی شرط اولان — صغرانك فعلیتیدر شکلِ اولده همان

اشتراطدن یا اُو یکرمی التی مسقط بو شرط
یعنی هر ضربنده یوز قرق اوچدر اناجه محط

اولسه کبری غیرِ وصفیات اِکا یکرمی فرع
غیری اولمزایسه صغری کبی ایلر اولمع

بیمل طقسان طقوزی یا عمل قرق دردی هم
اولدی صغرادن ضرورت عدّقه باعث نعم

حذف اولنور صغرادن هم لا ضرورت دوام
ضم اولنور لا دوام کبراده اولسه والسلام

شکل ثانیده دوام صادق اولور صغرایه هم
یا خود اولور عرفِ عام کبرایه صادقه الم

یا ضرورت ایله مستعمل اولور ممکنتین
ممکنتین ایله کبری یا اولور مشروطتین

اشتراطدن اولدی ساقط بونده سکسان بش نعم
اولدی هر ضربنده سکسان درددی منتج بی الم

کبرینه صادقایسه جزئیلرك باقیسی دوام
دائمه وصانکه قرق دردن فرعی فرقی ای همام

اولدی صغرا اوش اگر صادق دگلسه بیکلام
حذف اولنور هم ضرورت لا ضرورت لا دوام

شکل ثالث مثل اول اولدی شرطده بیگمان
اولدی هر ضربنده یوز قرق اوچ نتیجه دایکان

اولسه کبری غیرِ وصفیاتنك کبی نعم
بیمن طقسان طقوز فرعی ولکن دمبدم

بری وصفیاتك اولسه انده کبری بی‌خلل
صغرانك عکسی کبی فرق دردی اما باعمل

وارسه صغراده حذف قیل وارسه کبراده اگر
ضم قیل سن لا دوامی ایلمه اصلا حذر

شکلِ رابعده قیاس فعلیه اولمق ملتزم
یعنی بر ضربنده جزئیلر ممکنه اولمز نعم

اشتراط اولنیدن اولدی مسقط فرقی یکرمی
یوز یکرمی بر اولدی منتج هم شبهه سز

صغرانك

صغرانك عکسی کبی فرق التیشر فرعی دوام
صغرایه صادق اولورسه جزئیلر یا عرفِ عام

انلر اولمز ایسه صادق بلله یتمش یدی
مطلقهٔ عامه در طالب یاقیمه سرسری

ماعدای اولینی اولدن قیاسده طالبا
لازم العکس اولدیغندن سالبه‌لر دائما

رابع وخامسدن اولدی مسقط انکی التیشر
قالدی التمش التیشر منتجلری ای ماه وش

بونلرك کبرالرینه اولسه صادق گر دوام
دائمه اولور یکرمی ایکیشر فرعی مدام

صادق اولمزسه اولور فرق دردی باقی بیکلام
عکسِ صغری کبی هم ده حذف اولنور لا دوام

ضربِ ثالثده دوام صغرایه صادق اولملی
عرفِ عامی یا انك کبراسی صادق بولملی

التمش التیلك اولور ساقط یکرمیسی دخی
یعنی فرق التی اولور ثالثده منتج ای اخی

جزئیلردن برینه باقیه صادق اولورسه دوام
دائمه اولور اوتوز فرعی بو در انجق کلام

جزئیلردن هیچ برینه صادق اولمزایسه اگر
عکسِ صغری کبیدر اوندن التیسی ای ساده‌دل

سادس وثامنده صغری اولدیغیچون خاصتین
عرفِ عام کبرایه صادق اولدیغیچون مثل عین

اولدی مسقط اللی دردی التمش التیدن یلی
بونلرك اون ایکیشر منتجلری اولدی جلی

فرعِ سادس بعد عکس الصغری ثانی دکش مدام
اولدی درددی دائمه صادقسه کبرایه دوام

غیرِ صادقایسه صغری کبیدر هشتی ولی
فرعِ ثامن صانکه عکس فرع اولدیلی

عکسِ ترتیب ایله عکسیت بولندی مو بمو
اولك عکسنه اولدی گرچه نتیجه‌ده بو

اول اجلدن اولن ایکی فرعیده اولدی عرف خاص — دقت ایت سن سوزیمه تا اخذ جدن بول خلاص

خاصیتندن اولملی سابعده کبری سالبه — هم انکله اولملی فعلیه هر باد موجبه

بونک التمشن التیدن اسقاطی فرق در ندر همان — باقی بکرمی ایکی منتج بونده اولدی هب عیان

عکس صغری کبیدر فرعی بونک چون طابا — عکس کبراسیله اولور فرع ثالث دونما

دبش سابع شرطیاتدن مرکب اقترانی بیاننده در

شرانیدن اولور شرطی قیاسلرینک قسم — هر قسمدن بونده مقصود اولدی مطبوعاته علم

ساقط اولور مشترک جزئلر فروعدن عنادی — چونکه اوسط اولدی اجزاء مشارکدن مراد

ظاهر اولدی هر قسم تمثیل نثریدن نعم — درت شکلدن هر برینی ایلدم تنظیر هم

صالت اخیرینی بر د تمثیل ایله ایتدم بیان — اولدی چون شکل چاردن انلرک عقدی عیان

اولدی اول اتصالیندن مرکب دمبدم — اتصالیندن مراد اولدی لزومیتی هم

جزء تامده شرکتی اولدی انک افا فکیر — شکل چار و فرع و ضربده اولدی حملی یه نظیر

صانکه بونده اعتبار غیر شایاندر فقط — شکل رابع ضربلرندن اوچ اخیری بغلط

شکل اوله کلما کانت الشمس طالعة کان النهار موجودا وکلما کان النهار موجودا کان الارض مضیئة فکلما کانت الشمس طالعة کان الارض مضیئة مثالدر ثانی یه کلما کانت الشمس طالعة کان النهار موجودا ولیس البتة ان کان اللیل مظلما کان النهار موجودا

فلیس البتة ان کانت الشمس طالعة کان اللیل مظلما مثالدر ثالثه کلما کانت الشمس طالعة کان العالم مضیئا وکلما کانت الشمس طالعة کان النهار موجودا فقد یکون العالم مضیئا کان النهار موجودا مثالدر رابعه کلما کان النهار موجودا کانت الشمس طالعة وکلما کان العالم مضیئا کان النهار موجودا فقد تکون الشمس طالعة کان العالم مضیئا مثالدر

اولدی ثانی انفصالیندن مرکب بیکدر — انفصالیندن عنادیین مراد در سربسر

جزء غیر تامده بولدی شرکتی انک درواج — غیر تامده بولدی اخذ و عطاسی خنتج

جزئلری هم اولدی ایجابی بری کلی دوش — همده منع خلو اولدی انلره صادق منتشر

بر مربع وفق تسخیر اولدی شکل چار اکا — شرطلری بین المشارک ضبط ایدر اودائما

شکل اوله دائما اما ان یکون العدد زوجا واما ان یکون فردا ودائما اما ان یکون الزوج زوج الزوج واما ان یکون زوج الفرد فدائما اما ان یکون العدد فردا واما ان یکون زوج الزوج واما ان یکون زوج الفرد مثالدر ثانی یه دائما اما ان یکون الابیض حیوانا واما ان یکون جمادا ولیس البتة اما ان یکون الجسم حیوانا واما ان یکون حساسا فدائما اما ان یکون الابیض جمادا واما لیس البتة جسما او حساسا مثالدر ثالثه دائما اما ان یکون الابیض جوهرا واما ان یکون حیوانا ودائما اما ان یکون الابیض نام واما ان یکون غیر نام فاما قد یکون الجوهر حیوانا واما قد یکون نام او قد یکون غیر نام مثالدر رابعه دائما اما ان

يكون لا ابيض جوهرا واما ان يكون حيوانا ددائما اما ان يكون الجسم ابيض واما ان يكون
اسود فاما قد يكون الجوهر حيوانا واما قد يكون جسما واما قد يكون اسود مثالدر

اولدی ثالث چونكه حمل و اتصالدن ملتئم … حمل كبری اتصال صغرادر انده دمبدم
شركت حمليه تالی ايله اولور دايكان … اتصالی ايجابا اولور سكا هردم مستبان
فرعی اولدی متصل انده مقدم بوعيد … ابتدا عينيله اولدی سكا صغراده بدل
انده هم تالی اولور هب فرع تأليف ايكلكم … سير ايدر تالی ايله حمليه بيننده مدام
شكل جاددن منعقد در شرطلر يده سكيدر … ايندی تالی ايله حمليه ميانده كذر

شكل اوله كلما كان هذا الشیء انسانا كان حيوانا وكل حيوان جسم فكلما كان هذا
الشیء انسانا كان جسما مثالدر ثانيه كلما كان هذا الشیء انسانا كان حيوانا ولا شیء
من الجماد بحيوان فليس البتة اذا كان هذا الشیء انسانا كان جمادا مثالدر
ثالثه كلما كانت الشمس طالعة كان العالم مضيئا وكل عالم ممكن فقد تكون
الشمس طالعة كان المضیء ممكنا مثالدر رابعه كلما كانت الشمس طالعة كان العالم
مضيئا وغير الواجب هو العالم فقد تكون الشمس طالعة كان المضیء غير الواجب مثالدر

رابع اولدی بلله حمل و انفصالدن مكتسب … اولدی كبری اول و صغری دخی تالی عجب
جزء غير تامده شركت ايلدی اولو الرهوس … ايكی وجه اوزره نتيجه دادن اكا اولدی جاده سب

چونكه بونده

چونكه بونده انفصالك اولدی اجزاسی جليل … يعنی حمليات او مقدار اولدی يا اندن قليل
اوله حمليات او مقدار اندن اولور غنده يو … بيل مقسم بر قياس معتبردر داشته او
متحد يا مختلف فرعی اولور او مشتمل … متحد حمليه در هم مختلفدر منفصل
موجبا كلی كرك انلرده نتيجه انفصال … همده خلوی يا حقيقی اولمليدر بيجدال
اوله حمليات او مقداردن قليل ايتمز كدر … انفصالدن بر جزئنده اولسون او شركت ايدر
انفصاله منع خلوك صدقنی ويردی زيب … گرچه بونده خلو بالمعنی الاعم اولمق يتر

وجه اولدن قياس مقسم متحد النتيجه دائما اما ان يكون الكلمة اسما واما ان يكون فعلا
واما ان يكون حرفا وكل اسم لفظ وكل فعل لفظ وكل حرف لفظ فكل كلمة لفظ كبيدر
بنه وجه اولدن قياس مقسم مختلف النتيجه دائما اما ان يكون الكلمة اسما واما ان
يكون فعلا واما ان يكون حرفا وكل اسم مادل علی معنی كذا وكل فعل مادل علی معنی كذا
وكل حرف مادل علی معنی كذا فدائما اما ان يكون الكلمة مادل علی معنی كذا واما
ان يكون مادل علی معنی كذا واما ان يكون مادل علی معنی كذا كبيدر وجه ثانی
دائما اما ان يكون العدد زوجا واما ان يكون فردا وكل زوج منقسم بمتساويين
فدائما اما ان يكون العدد فردا واما ان يكون منقسما بمتساويين كبيدر

اولدی خامس اتصال و انفصالی مشتمل … انده صغری متصل همده كبری منفصل

جزء تام یا غیر تامده شرکتی ایلر تنوع	منفصل اولده منع خلودر یا منع جمع
گرچه خلوا منفصل ثانی به ویرز هیچ کدر	اول و ثانی بی اما ایلر ایجابا مقر

شرکتی جزء تامده اولان منفصلهٔ مانعة الجمع کلما کانت الشمس طالعة کان النهار موجودا ودائما اوقد یکون اما ان یکون النهار موجودا او یکون اللیل موجودا فدائما او فقد یکون اما ان تکون الشمس طالعة واما ان یکون اللیل موجودا کبیدر واما منفصلهٔ مانعة الخلو مع المقدمات المذکوره فقد یکون اذا لم تکن الشمس طالعة کان اللیل موجودا کبیدر شرکتی جزء غیر تامده اولان منفصلهٔ مانعة الخلو کلما کان هذا الشیء انسانا کان حیوانا ودائما اما ان یکون الحیوان ابیض واما ان یکون اسود فکلما کان هذا الشیء انسانا فاما ان یکون ابیض واما ان یکون اسود کبیدر

درس ثامن قیاس استثنائی بیانندهدر

ماسبقدن حکم معلومدرکه بونده یمثل	فرعک عینی یا نقیضی ذکر اولنور بالفعل
ایکی جزءدن اولمرکبدر بری شرطیه هم	دیگری جون واضعه یا رافعه در حالم
شرط انتاجی ثالث اوحیددر بیعا اولمز اگر	فرع مشروطک وجودی انده اولمز ایسر
ایدی اولده هله شرطیه ایجابی مقر	یعنی ایجاب اتصال وانفصاله ویردی فر
لکن انلر یا لزومی یا عنادیدر نعم	شرط ثانیدن بو سوز اولدی همیشه منفهم

همده

همده کلیت مراددر ثالث ایله سو بو	اشته استثنائی یا شرطیه مصحوبدر او
هیچ برنده اولمسه کلیت اولدم احتمال	بعض اوضاع عدن بولور فرعک مزاجی اختلال
اتصال وانفصالک وقتی اولورسه مکرر	وضع و رفعک وقتنک عینی سرایابی یسر
اولرزمان اولمز یلجی کلیته هیچ احتیاج	اختلالدن قورتارهم طبع فرعی بو علاج
ایلر استثناده اهلی درت طریقه اعتیاد	هر بری مطلوبه موصل اولدی جوزیه سفیاد
وضع وضعی رفع رفعی منتج اولور دمبدم	اتصالک حالدر متوازی بو دراک بو الهم
وضع رفعی رفع وضعی منتج اولور دوستر	منع جمع و منع خلوک حکمی اولدی اشته بو
اتصالده بین الاجزا باقی تلازم اولسه گر	یا حقیقی اولسه طبعی انفصالک سر بسر
موصل مطلوب اولور انلر هله بی قال و قیل	درت طریقک تفقیسنه کتمه ابنا سبیل

انتاجی کلیت احدی مقدمتینه محتاج اولمیان ان قدم زید فی وقت الظهر مع عمرو اکرمته لکنه قدم مع عمرو فی ذلک الوقت فاکرمته کبیدر وضع وضعی و رفع رفعی منتج اولان کلما کان هذا انسانا کان حیوانا لکنه انسان فیکون حیوانا لکنه لیس بحیوان فلا یکون انسانا کبیدر وضع رفعی منتج اولان دائما اما ان یکون هذا الشیء شجرا واما ان یکون حجرا لکنه شجر فلا یکون حجرا لکنه حجر فلا یکون شجرا کبیدر رفع وضعی منتج اولان دائما اما ان یکون هذا الشیء لا شجرا واما ان یکون لا حجرا لکنه شجر فیکون لا حجرا لکنه حجر فیکون لا شجرا

کبیدر واما طرق اربعه‌یی منتج اولان متصلهٔ لزومیه ومنفصلهٔ حقیقیه‌نك مثاللری نظر ایدر

بحث تاسع قیاس مطوی بیانندەدر

هر قیاسك فرعنه جزئیتی ایلر رهبری / لکن انلردن بریتی طی ایدرلر اکثری
چونکه مطوی انتزاع استلزامی مقرون خاد / بلکه زائد فائده‌یی دائم ایلر ادخاد
اولدی انك مرتبه‌سی غیر مطویدن رفیع / واصل اولمز ذروه‌سنه استیاد هر شجیع
سکا کوستردم طریق اسهل انکچون همان / او طریقدن واصل مقصود اولور هر استبان
ایلدم حملی قیاسك اصطلاحیله مرود / اولمدی شرطی قیاسك وصفی اندن چونکه دود
صائمه طیك حکمی استثنا ایده اولمز عیان / جمله‌سی اولدی مثالیله سراسر مستبان
اشته جزئین قیاسدن بری مذکور اولنا / احتمال چاردن اولمز کبریانی دها
یعنی فرعك جزئلرینی جزء مذکور قیاس / مشتملدر یادکلدر دیدیلر بی التماس
بو اصول اوزره نظر قیل ابتدا مذکوره سن / مشتمل ایسه اگر موضوع فرعی بی محن
دیهمان مذکوره صغری چونکه کبرای قیاس / طی اولنمشدر عزیزم فرق ایده‌مز انی ناس
اولمدی اما او موضوع هیچ خالی الهم / گاه موضوع و کهی محمول صغری اولدی هم
بلکه او موضوع موضوع اولسه صغراده ملی / بالطبع محمول صغری اوسط اولوردی دلی
اولورن کبرای مطویه ایدر کسب سداد / فرع موجب اولدیغندن ایلر اولده قرار

بوخسه ایلر اول و ثانی‌یه مطویه دوام / فرع سالب اولدیغی صورتده در اما کلام
لکن او موضوع محمول اولسه صغراده نعم / بالطبع موضوع صغری اوسط اولور حکمه رغم
ثالث و رابعده مطویه ایدر دور اولرسان / بو قدرده احتمال اولك حکمی همان

مقدمهٔ مذکوره‌ده نتیجه‌نك موضوعی موضوع اولوب نتیجه موجبه اولدیغی حالده کبرای مطویه‌سی شکل اوله مخصوص اولان کل انسان جسم لان کل انسان حیوان کبیدر کذلك نتیجه سالبه اولدیغی حالده کبرای مطویه‌سی شکل اول و ثانی‌یه محتمل اولان لا شیء من الانسان بحجر لان کل انسان حیوان کبیدر مقدمهٔ مذکوره‌ده نتیجه‌نك موضوعی محمول اولوب کبرای مطویه‌سی شکل ثالث و رابعه محتمل اولان بعض الحیوان انسان لان بعض الناطق حیوان کبیدر

اولمه سابق کبی مذکورك احوالی نعم / مشتمل اولسه اگر محمول فرعی دم بدم
دیهمان مذکوره کبری چونکه صغرای قیاس / طی اولنمشدر انی خارجدن ایتسن التماس
ذلك المحمول بونده اولمدی خالی کذا / اولدی محمول و کهی موضوع کبری بیریا
بلکه او محمول محمول اولسه کبراده همان / انده موضوع اوسط اولور غیر اولمز سکا نشان
اولزمان صغرای مطویه‌یه ثالثدر مقام / اولسه مطویه‌یه موضوع اوسط ای [illegible]
یوخسه شکل اوله مطویه ایلرجان فدا / اولسه گر مطویه‌نك موضوعی اوسط هکذا
لکن او محمول موضوع اولسه کبراده بلی / اوسط اولور سکا محمول او کبراده جلی

اولزمان صغرای مطویه یه ثانیده مقرر
دیرسه کبرای مطویه یه محمولا اوسط ذیب دفر

بو خسه شکل رابعه مطویه ایلر سر فرد
ایله مطویه یه موضوعا اوسط عرضدر

ثالث ایله رابعک بیننده کی تردید هم
صحته مقرون ندر فرع اولسه سلبی دمبدم

اولسه ایجابی اولور مطویه مخصوص رابعه
احتمال ثانیده احوال بویله شایعه

مقدمه مذکوره ده نتیجه نک محمولی محمول اولوب صغرای مطویه سی شکل ثالث داله محتمل اولدن بعض الحیوان انسان لان کل ناطق انسان کبیدر کذلک نتیجه نک محمولی موضوع اولوب نتیجه سالبه اولدیغی حالده صغرای مطویه سی شکل ثانی ورابعه محتمل اولدن لا شئ من الانسان بحجر لانه لا شئ من الحجر بحیوان کبیدر ونتیجه موجبه اولدیغی حالده صغرای مطویه سی رابعه منحصر اولدن کل انسان بشر لان کل بشر ناطق کبیدر

اولمزایسه احتمالین اوزده مذکور مشتغل
بردن اولورایسه فرعک جزئلرینی مشتمل

سن تردد اینمه دی مذکوره شرطی ال
طی اولنان جزء استثنائیدر ای بو الهم

بو خسه اولمزایسه مذکور هیچ برینی مشتمل
حکمی انک اولک عکسیله اولور مشتغل

اشته احکام اخیرین بویله اولدی مستفاد
دور ایدر اما بسیط اولدن قیاس اوزده مراد

احتمال آخرایلرلیک رابعدن ظهور
کیم قیاس اولور مرکب اولمقامده بیقصور

یا اولور مطوی قیاسه بر دلیل برکهر
اصل فرعی منتج ایسه اول قیاس معتبر

مقدمه

مقدمه مذکوره نتیجه نک موضوع ومحمولنی معا مشتمل اولوب مقدمه استثنائیه سی مطویه اولدن النهار موجود اذ ان کانت الشمس طالعة فالنهار موجود کبیدر واکر مقدمه مذکوره نتیجه نک موضوع ومحمولنی اصلا مشتمله اولمزایسه انکله احتمال رابع مراددر اولدیغی احتمال آخردن خالی اولمزبری مقدمه شرطیه سی مطویه اولدن قیاس استثنائی اولمقدر النهار موجود لان الشمس طالعة کبی دیکری قیاس مرکب اولمق ویا خود اصل مطلوبی منتج قیاس مطوینک دلیلی بولنمقدر العالم له مؤثر لان کل متغیر حادث کبی

دریش عاشر لواحق قیاس بیاننده در

یا بسیط ویا مرکبدر قیاس دیرلر نعم
اولک حکمی بیلندی ثانینی بیل شمدی هم

دردر اقسام لواحق اول انلردن همان
ایندی تسمیله مرکب حکمنی بربیان

اولور اجزا مرکبدن دو جزئک فرعی هب
جزء آخر ایله آخر جزئی تحصیله سبب

انکا مبنی تا حصول فرع مقصوده دکین
ضم اولنور جزء آخر فرع موجوده یقین

چند قیاس اولور بو منوال اوزده آخر مجتمع
اولور انلر بر نوع یا دو نوعدن منطبع

یعنی انلر اقترانیات محضه اولدی گاه
گاه استثنائیات محضه اولدی بیکواه

گاه ایکیسندن ترکب ایلدی انلر بیتزاع
بنفقه دده هم هر برینک اجتماعنده شاع

اشته اوچ دولو مرکب ظاهر اولور بیخلل
هر مرکب اولور اوچ دولو فروعه محتمل

وضع و فصل و اختلاف فرعه نسبتله همان … سبقت ايتمز ظهوردى نوع مركب بيكمان

اولدى بونلردن انجق برى ثالث ايله اما … انلره موصول و مفصول النتايج اولدى آد

اقترانيلردن مركب و موصول النتايج اولان العالم له مؤثر لان العالم متغير
وكل متغير حادث فالعالم حادث وكل حادث فله مؤثر فالعالم له مؤثر كبيدر
هكذا مفصول النتايج اولان هذا مستحق للنار لانه نباش وكل نباش سارق
وكل سارق عاص وكل عاص مستحق للنار فهذا مستحق للنار كبيدر كذلك
مختلف النتايج اولان هذا مستحق للنار لانه نباش وكل نباش سارق
فهذا سارق وكل سارق عاص وكل عاص مستحق للنار فهذا مستحق للنار
كبيدر استثنائيلردن مركب و موصول النتايج اولان هذا يقطع يده
لانه ان كان نباشا فهو سارق لكنه نباش فهو سارق وان كان سارقا فيقطع
يده لكنه سارق فيقطع يده كبيدر هكذا مفصول النتايج اولان هذا
مستحق للنار لانه ان كان نباشا فهو سارق لكنه نباش وان كان سارقا
فهو عاص لكنه سارق وان كان عاصيا فهو مستحق للنار لكنه عاص فهو مستحق
للنار كبيدر كذلك مختلف النتايج اولان زيد مستحق للنار لانه ان كان تارك
الصلوة كان تاركا للمأمور به لكنه تارك الصلوة فهو تارك للمأمور به وان

كان تاركا للمأمور به كان عاصيا لكنه تارك للمأمور به وان كان عاصيا فهو
مستحق للنار لكنه عاص فهو مستحق للنار كبيدر اقترانى و استثنائيلردن مركب
و موصول النتايج اولان هذا مقبول في حقه بابت استاجره لانه قوى امين
وكل قوى امين فهو حقيق بالاستيجار هذا حقيق بالاستيجار وان كان حقيقا
بالاستيجار فمقبول في حقه يا ابت استاجره لكنه حقيق بالاستيجار فهذا مقبول
في حقه يا ابت استاجره كبيدر هكذا مفصول النتايج اولان هذا مستحق للنار
لانه نباش وكل نباش سارق وان كان سارقا فهو عاص لكنه سارق وان كان
عاصيا فهو مستحق للنار لكنه عاص فهو مستحق للنار كبيدر كذلك مختلف النتايج اولان
هذا مستحق للنار لانه اكل الربوا وكل اكل الربوا مرتكب للمنهى عنه فهذا مرتكب
للمنهى عنه وان كان مرتكبا للمنهى عنه كان عاصيا لكنه مرتكب للمنهى عنه
وان كان عاصيا فمستحق للنار لكنه عاص فهذا مستحق للنار كبيدر

قسم ثانيدن اولور خلفى قياسك حكمى شاد … غيرانك نقيضنده بطلانندن اولور مستفاد

يعنى غيره فائده سى غيرى اثبات ده همان … چون نقيض غيرى ابطالدن بو اولدى مستبان

اونقيضنه جزء صادق ضم اولنور بيبدل … صادق مضموم اولور كبرى قياسده محل

فرع حاصل غير صادق اولديغندن انده هم … دفع اولنور بعده غيرك ثبوتيچون نعم

اشته خلف ایکی قیاسدر اقترانیدر بری	اولدی حملی و اتصالی انکده صانکه یبکری
آخر استثنائی اولدی او قیاسیدن نعم	بویله دریاده قلری حکمی انك ای بوالهم

لاشیٔ من الانسان بمجر دعواسنی خلفا اثباتده ترتیب اولنان قیاس لو لم یصدق
لاشیٔ من الانسان بحجر لیصدق بعض الانسان حجر و لاشیٔ من الحجر بحیوان فلو لم یصدق
لاشیٔ من الانسان بحجر لیصدق بعض الانسان لیس بحیوان لکنه لم یصدق بعض
الانسان لیس بحیوان لیصدق لاشیٔ من الانسان بحجر کبیدر

قسم ثالث ایدی استقرائی تقریر و بیان	تام اولور یا ناقص اولور او عزیزم بیگمان
بر حکمدر صانکه کلی اوزده اما او حکم	جمله جزئیسنده در یا بعضیسنده بزعم
اشته بر قسم انلری ایدی افاده بیدروغ	و بردی هم مرسوم مقسومه کمالیله فروغ
اولی ایچه لو احقدن کوزم سن التماس	وجه سابق اوزده اولوی او مقسم برقیاس
بونده ثانیدر مراد انجق مثاله قیل نظر	واضح اولور قاعده چونکه انکله سر بسر
اسفل فکی مضغ عندنده تحریکه همان	کل حیوان وضع اولندقچه اولور ثانی عیان
قسم رابع بزم تمثیلدر ایدی نشئه یاب	گرچه تمثیله فقیهان دیر قیاس بی ارتیاب
بی تردد حکمی سن اثباتایت جزئیده هم	آخرنده اولدیغیچون او حکم ثابت قدم
اولمزایسه علتی منصوص انك بلله همان	عد اولنور اولواحقدن بوفنده بیگمان

علی

علتی منصوص اولورسه دزنه دار خیال	کفته میزانده انی ایلدیلر التماس
هر نه در لو اولسه تمثیلده ایکی جزئی گرك	انلرك بیننده کی معنی اولور هم مشترك
بلله جزئیلردن اول فرع ثانی اصلدر	مشترکه علت و جامع دیمك دخلدر
النبیذ کالخمر قولندن اولور سوز عیان	حرمت خمره سبب سکر اولدی دیرسه صوفیان

مقطع منظومه مواد اقیسه بیاننده در

باعتبار الصوره معلوم اولدی اقسام قیاس	اجتماعی هیئات ایدی چونکه انلرده اساس
باعتبار الماده اقسام صوردر لرسه فقط	شعر و برهان و جدلدر هم خطابتله غلط
انلره دندی صناعات خمس ای بوالهم	ماده انلرده قضایادن نیجه صنف اولدی هم
ویردیلر صنفه ولکن ایکی درلو اعتبار	اولدی او غیر یقینی یا یقینی بی غبار
گرچه کسبی یا بدیهیدر یقینیدن مراد	انده ظن و جهل و تقلیددن مصوندر اعتقاد
چونکه کسبی دائما بعد الدلیل معلومدر	جمله عندنده بدیهی بالنفس مجزومدر
بو سیاق اوزده یقینیاتله ینجم اکثر	حاکم اولسه عقل و حس و یا مرکب برسر
ششدر صنف دیاتك اولوری ظاهر بی خلل	اکتسابده چونکه انلردر مبادی اول
حکم عقله جانبینی صانك تصوریسه گر	اولیقینیاته دیرلر اولیات سر بسر
اعظم جزئیدر بهر کل دینسه حکم اولور عیان	جانبینی صانك تصور انده کافیدر همان

جانبینی صانك تصور یتسه عقله اگر — یعنی او بالواسطه حکم ایلر ایسه ای پسر
واسطه عند التصور اولملی موجود هم — او قضایانك قیاسی برابردر نعم
اربعایه زوج دینسه واسطه مشهوددر — چونکه ذهنده بالتساوی انقسام موجوددر
ظاهری یا باطنیله حسك اوله چونکه حکم — صادقا اولور جمع تأنیث مشاهدیز عم
اوله حسی دینور ثانی یه وجدانی نعم — شمس ونفسه ضوء وخوف اسناد اولنسه دیمدم
گرم کیدن صدوردی اوله حکمك شغلی — یعنی اوله اوحکمده عقل وحسك مدخلی
حس اولور سمعی ویا غیری ولی اولده هب — سمع اولورجم کثیردن حکمنه عقلك سبب
لکن عقلا اد کثیر کذب اوزده ایتمك اتفاق — مستحیل اولمق گرکدر دیدی ارباب وفاق
تا تواتر دینلور بویله یقینیاته چون — بکزر او مصرك وجودیله اولوردن حکمه عون
حس اولورسه غیر سمعی جزما انده عقل هب — یا اولور محتاج تکرار یاخود اولمز بی تعب
لیك محتاج الیه اولدی مع القید ملتزم — یعنی تأنیث مشاهدده مکرر انده هم
دیملی سقمونیه حکم اولدی مثالی دیدیلر — جمع تأنیث مجرب ایله تلقیب ایدیله
اوله تکرار مذکورده عقل محتاج بل — منطقیون دیدی حدسیاتکا بی قال وقیل
مستفاد در شمسدن نور قمر دینسه همان — حدسیات اولور بر مثال بیش گوزدن عیان
بلله آیدبهر حال حدسیات اولدن انتقال — انکیچون حدسه فکر اولدی مقابل فی المآل

اولیاندر بدیهیاتك ابجدیسی نعم — اولدی تنبیهه محتاج ماعداسی بی الم
هم تواتر ایله حدس وتجربه ای بینوا — غیره حجت اولدیغندن مفید اولمز سکا
چونکه یقینی اعم اوله قیاسك جزئلری — اسمنه برهان دینور عالیدر انك پیکری
انده استدلال اثرایله مؤثر اوزده در — بالعکس اجراسیده مرعی اولان اثر اوزده در
عکسه لمی اوله انی دینور ای بوالکرم — نار دخانه یا دخان ناره اولور علت نعم
هکذا غیر یقینی التیدر ای پهلوان — ماده اولدیه مشهورات دینور بلله همان
انلره اولدی جمیع نامی شیم معترف — باعث شهرت برمصودتله اولدی مختلف
اولدیلر که صادقه که کاذبه ای بالالهم — اشته انلر ادیانه مخالفدر نعم
حسن عدل وقبح ظلم اولدی مثالندن بری — چونکه اولمز باعث شهرت تعددندن بری
اولدی ثانی جمع تأنیث مسلم دمبدم — جانبینك تفقینده اوله تسلیم مرتسم
یعنی انلر خصم عندنده مسلم اولسه گر — یا مسلم اوله اهل علم بیننده مکرر
الزکوة فی الحلی واجب کبی سکا — اولور اثنای قیاسده بشقه دعوا
نتیجه اشته اول وثانیده اجزای جدل — خصمی الزاما ایکی ترتیب ایدرلر بدل
همده ثالث اولدی مقبولات چونکه بی عیب — اخذ اولنور معتقد فیه ذواتدن بی ریب
اولدی داخود معجزه یاخود کرامات کبی هم — انبیا واولیادن صادر اولور اونعم

بلله رابع اولدی مظنونات اعجم اعتیاد
جائز اولسه ده نقیضی حکم راجحدر مراد

طائف اللیله کر سارق دیسه چونکه بری
سمت مظنونانه ایلر فی المثال اودهری

ثالث ورابعدر اجزاء خطابت بی الم
آنی استعمال ایدرلر ناسی ترغیباً نعم

جمع نائبت مخیل ایدی خامسدن صدقی
قبض وبسط نفس انلردن ایدیشیم ظهور

خمره یاقوتی اولوراسناددن بسط رونما
شکره مری حالدن قبض نفس اولمز جدا

بونلرك امثالنی حاوی یه دیرلر شعر هب
انفعال نفسی تحصیله اودر چونکه سبب

ماده سادس همیشه کذبله آلوده در
شبهه صدق دخلو صدن او وهمی انك ساده در

گاه مشهوراته گاهی اولیاته شبیه
گاه وهمیات اولور برحالده طورمز او سفیه

ماده یا صورتجه فاسددن اولور ثانی عیان
خوف عن الموتادن اولور وهمده اول مستبان

عالمك واردر دوراسنده نهایتسز فضا
دیرسه واهم اشته اولدم ثالث اولور رونما

چونکه بونلردن مرکبدر غلط ای خرده بین
اولمدی قول مغالط سمعه انکچون قرین

سفسطه یاخود مشاغبکونه درهمده غلط
اول وثانییی تمثیل انلره اولدی محط

حرره ناظمه الفقیر السید علی الشاکر ابن ابراهیم بن علی غفر ذنوبهم الجلی والخفی فی اواسط شهر ذی القعدة الشریفه لسنة اثنی وستین ومائتین والف بعد هجرت من هو علیه افضل التحیة